

ผลกระทบจากการขยายอิทธิพลของเงินในกัมพูชาต่อความมั่นคงทางทะเลของไทย

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2565

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Impact of China's Expansion in Cambodia on Maritime Security of Thailand

Lt. Surapong Sriwanlop

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in International Relations

Department of International Relations

FACULTY OF POLITICAL SCIENCE

Chulalongkorn University

Academic Year 2022

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อสารนิพนธ์

ผลกระทบจากการขยายอิทธิพลของจีนในกัมพูชาต่อความ
มั่นคงทางทะเลของไทย

โดย

ร.อ.สุรพงษ์ ศรีวัลลภ

สาขาวิชา

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ดร.หัสไชยญ์ มั่งคั่ง

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กษิร ชีพเป็นสุข)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

(ดร.หัสไชยญ์ มั่งคั่ง)

..... กรรมการ

(ดร.ภาณุภัทร จิตเที่ยง)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สุรพงษ์ ศรีวัลลภ : ผลกระทบจากการขยายอิทธิพลของจีนในกัมพูชาต่อความมั่นคงทางทะเลของไทย. (Impact of China's Expansion in Cambodia on Maritime Security of Thailand) อ.ที่ปรึกษาหลัก : ดร.หัสไชยญ์ มั่งคั่ง

สารนิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาการขยายอิทธิพลของจีนในกัมพูชา โดยผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดสังคมนิยมเชิงรุกมาวิเคราะห์พฤติกรรมของจีนที่จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางทะเลของไทยในมิติต่าง ๆ

กรณีความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างจีนกับกัมพูชา สะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศที่เข้าร่วมจำเป็นต้องพึ่งพาจีน ส่งผลให้จีนมีอิทธิพลต่อประเทศเหล่านั้น และนำไปสู่แนวโน้มที่จีนจะขยายกิจกรรมทางทหารเข้ามาเพื่อดูแลผลประโยชน์ในภูมิภาค โดยเฉพาะในทะเลจีนใต้ ซึ่งจะสร้างความได้เปรียบในด้านภูมิรัฐศาสตร์ ที่เอื้อต่อการขยายอำนาจ พฤติกรรมดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าจีนดำเนินนโยบายแบบสังคมนิยมเชิงรุก โดยใช้เครื่องมือทางเศรษฐกิจเข้าครอบงำ ให้ได้มาซึ่งอิทธิพลทางการเมืองและการทหาร ซึ่งจะส่งผลให้สหรัฐฯ เข้ามามีบทบาทเพื่อจำกัดการขยายอำนาจของจีนในภูมิภาค โดยเฉพาะในอ่าวไทยมากยิ่งขึ้น และจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเลของไทย

สาขาวิชา	ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ	ลายมือชื่อนิสิต .....
ปีการศึกษา	2565	ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก .....

6480151624 : MAJOR INTERNATIONAL RELATIONS

KEYWORD:

Surapong Sriwanlop : Impact of China's Expansion in Cambodia on Maritime Security of Thailand. Advisor: HASSACHAI MANGKANG, Ph.D.

This research focuses on the expansion of China's influence in Cambodia. by offensive realism framework to analyze China's behavior, which will affect Thailand's maritime security in various dimensions.

the case of economic cooperation between China and Cambodia reflects that the economic development of participating countries depends on China, granting China influence over those countries and leading more tendency to expand its military activities to serve their interests, especially in the South China Sea, thereby gaining geopolitical advantages and increasing its power. Such behavior demonstrates that China pursues an offensive realism policy, using economic tools to dominate and gain political and military influence. This will lead the United States to engage in limiting the expansion of China's power in the region, particularly in the Gulf of Thailand, that will affect maritime security and national interests of Thailand.

Field of Study: International Relations

Student's Signature .....

Academic Year: 2022

Advisor's Signature .....

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์เล่มนี้ จะไม่สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้หากขาดการสนับสนุน แนะนำ และกำลังใจ จากกลุ่มบุคคลเหล่านี้

ลำดับแรก ขอขอบคุณ นาวาเอก ดร.หัสไชยญ์ มั่งคั่ง อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ที่คอยให้ คำปรึกษา แนะนำตลอดจนดูแลระผมในทุกขั้นตอน ให้สามารถเขียนเรียบเรียงสารนิพนธ์เล่มนี้จน สำเร็จ รวมทั้ง ผศ.ดร.กษิร ชิพเป็นสุข และ ดร.ภาณุภัทร จิตเที่ยง คณะกรรมการสอบ ที่ช่วยแนะนำ แนวทางการจัดทำสารนิพนธ์ฉบับนี้ให้สมบูรณ์ขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงอีกครั้ง

ต่อมา ผู้วิจัยขอขอบคุณ พันโทธนภัทร เตี้ยววิไล (พี่ต้น), คุณรัชชานนท์ ประจำค่าย (เพื่อน นนท์) และ เรือเอกพิรวิชญ์ สุพิชญ์ (เพื่อนกัน) (IR รุ่น 19) ที่คอยให้คำแนะนำ และช่วยเหลือในการ แลกเปลี่ยนข้อมูลในด้านต่าง ๆ อยู่เสมอ

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคุณอาจารย์ และบุคลากรคณะรัฐศาสตร์ ภาควิชาความสัมพันธ์ ระหว่างประเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทุกท่าน ที่ได้ให้ความรู้ และช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ให้แก่ ผู้วิจัยจนกระทั่งสามารถเขียนสารนิพนธ์สำเร็จลุล่วง และขอขอบคุณกองทัพเรือที่ได้อนุญาตให้ผู้วิจัยมี โอกาสเข้ารับการศึกษาระดับปริญญาโทมาบัดนี้

สุดท้ายนี้ ขอขอบคุณครอบครัวที่เป็นกำลังใจสำคัญและสนับสนุนในทุก ๆ ด้าน และหาก เนื้อหาข้อมูลในสารนิพนธ์เล่มนี้ มีความผิดพลาดประการใด ทางผู้วิจัยต้องขออภัยมา ณ ที่นี้

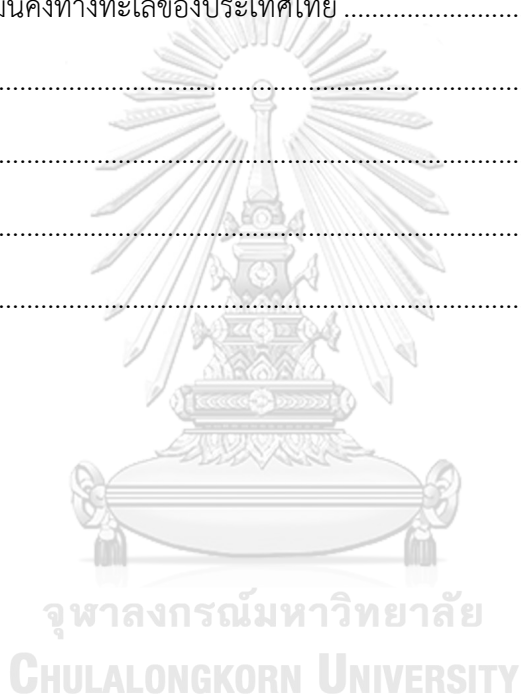
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สุรพงษ์ ศรีวัลลภ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญรูปภาพ.....	ช
ส่วนที่ 1 บทนำ.....	9
ที่มาและความสำคัญ.....	9
คำถามวิจัย	10
วัตถุประสงค์	11
สมมติฐาน.....	11
ทบทวนวรรณกรรม.....	11
กรอบการวิเคราะห์	15
การออกแบบการวิจัย	16
ระยะเวลาการศึกษา.....	16
โครงสร้างงานวิจัย.....	17
ส่วนที่ 2 ยุทธศาสตร์หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางของจีน	18
ยุทธศาสตร์หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางของจีน	19
ความสัมพันธ์จีน-กัมพูชา	21
แนวโน้มการขยายกิจกรรมทางทหารของจีนที่เพิ่มขึ้นในอ่าวไทย	23
สรุปส่วนที่ 2.....	25
ส่วนที่ 3 ปฏิกริยาของ สหรัฐฯ ต่อการขยายอิทธิพลเชิงรุกของจีน.....	27

ปฏิกริยาของ สหรัฐฯ ต่อการขยายอิทธิพลเชิงรุกของจีน	28
สรุปส่วนที่ 3	29
ส่วนที่ 4 วิเคราะห์ผลกระทบต่อความมั่นคงทางทะเลของไทยจากการขยายอิทธิพลเชิงรุกของจีนใน กัมพูชา	31
วิเคราะห์ความสัมพันธ์จีน-กัมพูชา ที่ส่งผลต่อการแข่งขันระหว่างสหรัฐฯ และจีน ตามมุมมอง ทฤษฎีสัจนิยมเชิงรุก	32
วิเคราะห์ผลกระทบจากแนวโน้มการแข่งขันระหว่างรัฐมหาอำนาจที่แผ่ขยายอิทธิพลเข้ามาในอ่าว ไทย ต่อความมั่นคงทางทะเลของประเทศไทย	32
สรุปส่วนที่ 4	37
ส่วนที่ 5 สรุป	38
บรรณานุกรม	39
ประวัติผู้เขียน	44

สารบัญรูปภาพ

	หน้า
รูปที่ 1 ท่าเรือน้ำลึกและท่าอากาศยานนานาชาติในโครงการดาราศาสตร์	10
รูปที่ 2 แผนภาพกรอบการวิเคราะห์งานวิจัย.....	16
รูปที่ 3 การเชื่อมโยงเส้นทางการออกทะเลและท่อขนส่งน้ำมันของจีน.....	21
รูปที่ 4 สถิติปริมาณสัตว์น้ำเค็มและน้ำจืด จำแนกตามวิธีการทำประมงปี 2545-2564	36
รูปที่ 5 พื้นที่ทับซ้อนทางทะเล ไทย-กัมพูชา.....	36

ส่วนที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญ

จากยุทธศาสตร์หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (Belt and Road Initiative: BRI) ของจีน ซึ่งมีความต้องการที่จะสร้างเส้นทางสายไหมใหม่ (New Silk Road) โดยแบ่งเป็นเส้นทางสายไหมทางบก (Silk Road Economic Belt) และเส้นทางสายไหมทางทะเล (Maritime Silk Road) เพื่อเชื่อมโยงเศรษฐกิจของทวีปเอเชีย ยุโรป และแอฟริกาเข้าด้วยกัน ผ่านการเชื่อมเส้นทางการค้าทางบกจากจีนไปยังเอเชียกลาง รัสเซีย และเข้าสู่ยุโรป ส่วนในเส้นทางการค้าทางทะเลได้เชื่อมท่าเรือจีนกับท่าเรือในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ภูมิภาคตะวันออกกลาง ทวีปแอฟริกา และเข้าสู่ยุโรป¹ โดยมีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมการค้าการลงทุนระหว่างประเทศซึ่งทำให้จีนมีความสามารถในการเข้าถึงทรัพยากร วัตถุดิบ และแหล่งการลงทุนใหม่ในประเทศต่าง ๆ ตลอดจนเป็นการเพิ่มความสามารถในการขยายตลาดการค้าและสินค้าส่งออกของจีน เพื่อตอบสนองความต้องการดังกล่าว ปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐาน การขนส่ง คมนาคมและการสื่อสาร จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะสามารถสร้างความเชื่อมโยงและอำนวยความสะดวกต่อยุทธศาสตร์หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางนี้ จีนจึงเสนอความช่วยเหลือในการเข้าไปลงทุนสร้างโครงสร้างพื้นฐานในประเทศต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นโอกาสให้หลายประเทศปรับนโยบายเข้าหาเพื่อเปิดรับการลงทุนและเงินสนับสนุนจากจีนที่เป็นมหาอำนาจด้านเศรษฐกิจของโลกในปัจจุบัน ทำให้จีนเข้าไปมีบทบาทและมีอิทธิพลต่อการดำเนินนโยบายของประเทศต่าง ๆ มากขึ้น อย่างไรก็ตามแม้ยุทธศาสตร์หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง จะเป็นโครงการที่ให้ความสำคัญไปที่การลงทุนและเศรษฐกิจ แต่การสร้างความมั่นคง ปลอดภัยให้การค้าและการลงทุนของจีนในประเทศต่าง ๆ ตลอดจนเส้นทางขนส่งและคมนาคมทางทะเล ซึ่งนับเป็นผลประโยชน์สำคัญของจีน ยุทธศาสตร์หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางจึงแผ่มาด้วยนัยยะทางความมั่นคง ที่จะทำให้จีนใช้เป็นข้ออ้างในการสร้างความชอบธรรมในการแผ่ขยายอิทธิพลทางทหารออกไปในภูมิภาคต่าง ๆ เพื่อดูแลผลประโยชน์ของตน

เพื่อตอบรับต่อยุทธศาสตร์หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางของจีน กัมพูชาจึงเปิดรับการสนับสนุนและการลงทุนจากจีน ทั้งในด้านทางทหารและเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในด้านการลงทุนก่อสร้างด้าน

---

¹ สุมาลี สุขदानนท์, "เส้นทางสายไหมใหม่ เส้นทางการค้าแห่งอนาคต," สถาบันการขนส่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2022, accessed 20 ตุลาคม, 2565, <http://www.cuti.chula.ac.th/triresearch/saimai/2/saimai.html>.

โครงสร้างพื้นฐานในกัมพูชา² ดังเห็นได้ชัดในโครงการดาราสาคอร์ (Dara Sakor) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการรองรับเส้นทางสายไหมทางทะเล ภายใต้ยุทธศาสตร์ยุทธศาสตร์หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง ซึ่งในระยะยาวมีแนวโน้มที่จะสร้างผลกระทบต่อกัมพูชาทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง ความมั่นคง สังคมและวัฒนธรรม อีกทั้งการก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกและท่าอากาศยานนานาชาติ ในพื้นที่ จ.เกาะกง ของกัมพูชา ซึ่งมีเขตแดนติดกับ อ.คลองใหญ่ จ.ตราด ของไทย ดังรูปที่ 1 จะเห็นได้ว่าท่าเรือน้ำลึกและท่าอากาศยานดังกล่าวถือว่ามีความใหญ่โตเป็นพิเศษ จึงไม่ได้มีแค่ขีดความสามารถเชิงพาณิชย์ แต่ยังคงครอบคลุมถึงขีดความสามารถในการรองรับเรือและอากาศยานทางทหารของจีน³ รวมถึงการสนับสนุนการพัฒนาและขยายฐานทัพเรือเรียม (Ream) ให้มีขนาดใหญ่ขึ้นถึง 5 เท่า ซึ่งจะสามารถรองรับเรือที่มีระวางขนน้ำได้ถึง 5,000 ตัน⁴ นั้นได้แสดงถึงแนวโน้มการแผ่ขยายอิทธิพลเพื่อเข้ามาดูแลผลประโยชน์ของจีนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะในอ่าวไทย อิทธิพลของจีนที่เพิ่มขึ้นในกัมพูชาจึงอาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางทะเลของไทยทั้งทางตรงและทางอ้อม

รูปที่ 1 ท่าเรือน้ำลึกและท่าอากาศยานนานาชาติในโครงการดาราสาคอร์

ที่มา : https://oldweb.ditp.go.th/contents_attach/636733/636733.pdf

คำถามวิจัย

อิทธิพลที่เพิ่มขึ้นของจีนในกัมพูชาส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางทะเลของไทยอย่างไร

² Neil Loughlin & Mark Grimsditch, *HOW LOCAL POLITICAL ECONOMY DYNAMICS ARE SHAPING THE BELT AND ROAD INITIATIVE*, vol. 42, *THIRD WORLD QUARTERLY*, (2021), 2334-52..

³ Ministry of Commerce Department of International Trade Promotion, Thailand, "DARA SAKOR โครงการเมกะโปรเจกต์ของจีนบนชายฝั่งทะเลกัมพูชา," *Cambodia Compass special edition Issue 10* (2020): 1-7, https://ditp.go.th/contents_attach/636733/636733.pdf.

⁴ สุลักษณ์ กาญจนขุนดี, "ฐานทัพเรือจีนในกัมพูชา การแข่งขันทางภูมิรัฐศาสตร์ยุคใหม่ ที่ทำให้สหรัฐฯ ต้องกังวล," *Thairath Plus*, Global affairs, 2565, accessed 19 ตุลาคม, 2565, <https://plus.thairath.co.th/topic/spark/101638>.

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษายุทธศาสตร์ของจีนที่ส่งผลต่อการแผ่ขยายอิทธิพลเชิงรุกที่เพิ่มขึ้นในกัมพูชา
2. เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบต่อความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเลของไทยจากอิทธิพลที่เพิ่มขึ้นของจีนในกัมพูชา

สมมติฐาน

การรับช่วยเหลือด้านการพัฒนาทางเศรษฐกิจและความมั่นคงจากจีนแบบไม่มีเงื่อนไข ทำให้จีนมีอิทธิพลต่อการเมืองภายในกัมพูชา ทั้งยังนำไปสู่แนวโน้มที่จีนจะขยายอิทธิพลและกิจกรรมทางทหารเข้ามาในภูมิภาค โดยเฉพาะในอ่าวไทยมากขึ้น แสดงให้เห็นว่าจีนได้แผ่ขยายอิทธิพลเชิงรุกผ่านการครอบงำทางเศรษฐกิจ ดึงดูดสหรัฐอเมริกาให้เข้ามามีบทบาทเพื่อจำกัดอำนาจของจีนในภูมิภาค ทำให้เกิดความตึงเครียดในภูมิภาคที่มากขึ้น และกระทบต่อความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเลของไทยในหลากหลายมิติ

ทบทวนวรรณกรรม

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับ มุมมองต่อการขยายอิทธิพลของจีนที่กระทบต่อแนวคิดของการเป็นภัยคุกคามต่อผลประโยชน์ทางทะเลของไทย ผู้วิจัยสามารถจำแนกออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการขยายอิทธิพลทางเศรษฐกิจของจีนที่นำไปสู่การเกิดผลประโยชน์ร่วมกัน วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการขยายอิทธิพลเชิงรุกของจีนที่เพิ่มขึ้นในภูมิภาคซึ่งมีแนวโน้มที่จะขยายเข้ามาในอ่าวไทย และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับมุมมองของไทยต่อการขยายอิทธิพลของจีน

วรรณกรรมที่ศึกษาเกี่ยวกับผลประโยชน์จากการพัฒนาร่วมกันภายใต้ยุทธศาสตร์หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางของจีน จากงาน *China-Africa Relations: Review and Analysis* ของซาง โยง มิง (Zhang Hongming)⁵ ซึ่งกล่าวว่า จีนให้ความสำคัญกับประเด็นการพัฒนาของแอฟริกามากขึ้น โดยเชื่อว่าการพัฒนาที่ยั่งยืนสามารถจัดความยากจน ความไม่มั่นคง และการก่อการร้ายได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของจีน ทำให้นโยบายด้านความปลอดภัยในแอฟริกาของจีนถูกให้ความสำคัญมากขึ้น นอกจากนี้ จีนไม่เพียงแต่เป็นทางเลือกใหม่ที่เป็นโอกาสในการส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการค้า แต่ยังรวมถึงรูปแบบการพัฒนาที่แตกต่างจากของตะวันตกที่บ่งบอกถึงค่านิยมใหม่ ซึ่งทำให้จีนกลายเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับแอฟริกาในการต่อรองและดำเนินความสัมพันธ์กับตะวันตกอีกด้วย

⁵ Zhang Hongming, *CHINA-AFRICA RELATIONS: REVIEW AND ANALYSIS*, vol. 1 (Paths International Limited, 2014), 40-47.

ในขณะที่เดียวกันก็มีวรรณกรรม *China's belt and road initiatives and its neighboring Diplomacy* ของจี ชาง (Jie Zhang)⁶ ได้กล่าวว่า การเผชิญหน้าโดยตรงระหว่างจีนกับอาเซียน หรือ การมีส่วนร่วมของประเทศสมาชิกอาเซียนกับอีกฝ่ายหนึ่งเพื่อเผชิญหน้ากับจีน ไม่เพียงแต่เป็นภัยต่อ เสถียรภาพในภูมิภาคเท่านั้น แต่ยังเป็นการขัดต่อผลประโยชน์ของจีนและอาเซียนในระยะยาวด้วย ดังนั้นความร่วมมือแบบได้ประโยชน์ทั้งสองฝ่ายจึงเป็นทางเลือกที่ดีที่สุดสำหรับจีนและอาเซียนในระยะยาว จีนจึงใช้หลักการพื้นฐานของการทูตกับเพื่อนบ้าน “ปฏิบัติต่อพวกเขาในฐานะเพื่อนและหุ้นส่วน ทำให้พวกเขา รู้สึกปลอดภัยและช่วยให้พวกเขาพัฒนา” ยุทธศาสตร์หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางจึง เป็นโอกาสให้ประเทศต่าง ๆ สามารถตัดดวงผลประโยชน์จากการเติบโตทางเศรษฐกิจของจีน เนื่องจากยุทธศาสตร์หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง ไม่ได้ถูกออกแบบมาเพื่อผลประโยชน์ของจีนเพียงเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมรวมถึงผลประโยชน์ของภูมิภาคและของโลกอีกด้วย

อีกทั้งยังมีวรรณกรรมที่สอดคล้องกันของ ปณต แสงเทียน⁷ ใน *ยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมทางทะเลของจีน: ความเกี่ยวข้องต่ออาเซียนและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้* ซึ่งกล่าวว่า เส้นทางสายไหมทางทะเล จะช่วยสร้างความร่วมมือที่จะนำมาซึ่งความเจริญรุ่งเรืองเรื่องทางเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมความมั่นคงของภูมิภาค จึงทำให้จีนไม่ใช่ผู้ที่จะได้ประโยชน์จากยุทธศาสตร์หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางเพียงฝ่ายเดียว แต่เป็นการส่งเสริมให้ประเทศต่าง ๆ ที่เข้าร่วมได้รับผลประโยชน์ร่วมกันทั้งสองฝ่าย (Win-Win)

ในทางตรงกันข้าม มิงงานวิจัย *Bringing Realism Back In: Explaining China's Strategic Behavior in the Asia-Pacific* ของคาซุฮิโกะ โนกูชิ (KAZUHIKO NOGUCHI)⁸ ได้กล่าวว่า จากสถานการณ์ปัจจุบันจะเห็นได้ว่าจีนได้แผ่ขยายอิทธิพลโดยเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจออกไปครอบคลุมในหลายประเทศ แม้ว่าจีนจะประกาศแนวทางการดำเนินนโยบายอย่างไม่ก้าวร้าว และต้องการสร้างความร่วมมือทางการค้าร่วมกัน แต่กลับมีการใช้ขบประมาณเพื่อขยายขีดความสามารถทางทหารของจีนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นมาโดยตลอด ทำให้เกิดการขยายอิทธิพลทางทหารของจีนไปในภูมิภาคต่าง ๆ จึงสร้างความกดดันให้ประเทศต่าง ๆ จากอำนาจทางเศรษฐกิจและอำนาจทางทหาร ส่งผลต่อการกำหนดขอบเขตพฤติกรรมของประเทศต่าง ๆ ให้อยู่ในผลประโยชน์ที่จีนเป็นผู้กำหนด

⁶ Jie Zhang, *CHINA'S BELT AND ROAD INITIATIVES AND ITS NEIGHBORING DIPLOMACY* (New Jersey: World Scientific, 2016).

⁷ ปณต แสงเทียน, "ยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมทางทะเลของจีน: ความเกี่ยวข้องต่ออาเซียนและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้," *รัฐสารศึกษ* 57, no. 3 (2015): 49-61.

⁸ Kazuhiko Noguchi, "BRINGING REALISM BACK IN: EXPLAINING CHINA'S STRATEGIC BEHAVIOR IN THE ASIA-PACIFIC," *Asia-Pacific Review* 18, no. 2 (2011): 60-77.

ในขณะเดียวกันก็มีงานวิจัยที่สอดคล้องกันคือ *Chinese linkage, leverage, and Cambodia's transition to hegemonic authoritarianism* ของเนล ลอฟลิน (Neil Loughlin)⁹ ที่กล่าวว่าการแผ่ขยายอิทธิพลทางเศรษฐกิจ ด้วยการเข้าไปช่วยเหลือกัมพูชา ในด้านการลงทุนด้วย ซึ่งทำให้จีนมีอิทธิพลต่อการเมืองภายในของกัมพูชา ส่งผลให้จีนมีความสามารถในการกำหนดแนวทางการดำเนินนโยบายระหว่างประเทศของกัมพูชา ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้จีนมีอิทธิพลเพิ่มขึ้นในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะในอ่าวไทย

อีกทั้งยังมีรายงาน *DARA SAKOR โครงการเมกะโปรเจกต์ของจีนบนชายฝั่งทะเลของกัมพูชา* โดยกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ¹⁰ กล่าวว่า โครงการดาราศาคร ซึ่งเป็นโครงการตามยุทธศาสตร์หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางของจีน ซึ่งได้สัมปทานที่ดินในพื้นที่จังหวัดเกาะกง ซึ่งมีเขตแดนติดกับ จังหวัดตราด ประเทศไทย จากรัฐบาลกัมพูชาเป็นเวลา 99 ปี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ ท่าเรือน้ำลึก สนามบินนานาชาติ เป็นต้น ให้กลายเป็นเขตอุตสาหกรรม การค้า การลงทุนและพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่สำคัญของกัมพูชา โดยมีเป้าหมายที่จะเป็นศูนย์กลางการเชื่อมโยงและขนส่งที่สำคัญของจีน โดยท่าเรือน้ำลึกมีแผนพัฒนาให้มีความสามารถรองรับเรือได้สูงสุดถึง 100,000 ตัน หากเปรียบเทียบแล้วใหญ่กว่าท่าเรือสีหนุ ที่เป็นท่าเรือพาณิชย์ที่ใหญ่ที่สุดของกัมพูชาในขณะนี้ ซึ่งมีความสามารถในการรองรับเรือได้สูงสุดเพียง 15,000 ตัน อีกทั้งใหญ่กว่าท่าเรือแหลมฉบังของไทย ถึง 1.2 เท่า หากประเมินด้วยขีดความสามารถดังกล่าว ท่าเรือน้ำลึกแห่งใหม่ของโครงการดาราศาครจะสามารถรองรับได้แม้กระทั่งเรือในกิจการทางด้านทหาร อีกทั้งท่าอากาศยานนานาชาติในโครงการดาราศาคร ก็มีรันเวย์ยาวถึง 3,400 เมตร ซึ่งยาวกว่าท่าอากาศยานนานาชาติกรุงพนมเปญ ซึ่งมีความยาวรันเวย์เพียง 3,000 เมตร ทำให้สนามบินดังกล่าวจะกลายเป็นสนามบินที่ใหญ่ที่สุดในกัมพูชา ซึ่งมีขีดความสามารถในการรองรับเครื่องบินในการปฏิบัติการทางทหาร แสดงถึงนัยยะด้านความมั่นคงถึงสามารถรองรับกิจกรรมทางทหารของจีนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่ชี้ให้เห็นว่าการเพิ่มขีดความสามารถทางทหารและการแผ่ขยายอิทธิพลของจีนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะในทะเลจีนใต้ ไม่ได้สร้างความรู้สึกกังวลต่อการกลายเป็นภัยคุกคามต่อไทย ใน *Tipping the Balance in Southeast Asia? Thailand, the United States and China* ของจอห์น แบลกซ์แลนด์ และเกร็ก เรย์มอนด์ (John Blaxland และ

⁹ Neil Loughlin, "CHINESE LINKAGE, LEVERAGE, AND CAMBODIA'S TRANSITION TO HEGEMONIC AUTHORITARIANISM," *Democratization* 28, no. 4 (2021)..

¹⁰ Department of International Trade Promotion, "DARA SAKOR โครงการเมกะโปรเจกต์ของจีนบนชายฝั่งทะเลกัมพูชา," 1-7..

Greg Raymond)¹¹ เนื่องด้วยไทยไม่ได้เป็นคู่ขัดแย้งจากผลประโยชน์โดยตรงจากพื้นที่ทับซ้อนในทะเลจีนใต้ ประกอบกับการที่จีนเข้ามาให้ความช่วยเหลือมาตั้งแต่ช่วงทศวรรษ 1980 และ 1990 ทั้งในวิกฤติแกมพูชาและวิกฤติเศรษฐกิจในปี ค.ศ.1997 ทำให้เกิดความร่วมมือต่าง ๆ มากขึ้น ทั้งในด้านเศรษฐกิจและทางทหาร โดยที่จีนมีแนวทางไม่ยุ่งเกี่ยวกับการเมืองภายในของไทย แนวโน้มความสัมพันธ์ระหว่างไทยและจีนจึงพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้นมาโดยตลอด ซึ่งตรงข้ามกับสหรัฐอเมริกาที่ความสัมพันธ์และการให้ความช่วยเหลือเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาตามสถานการณ์ของการเมืองภายในของไทย ส่งผลให้ผลการสำรวจพบว่าไทยยังคงมองว่าจีนเป็นภัยคุกคามน้อยกว่าสหรัฐอเมริกา การดำเนินนโยบายเพื่อสร้างสมดุล (Balancing) ระหว่างสองมหาอำนาจของไทยในช่วงที่ผ่านมา จึงมีแนวโน้มเอียงไปทางจีนมากกว่า

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นพบว่า วรรณกรรมส่วนใหญ่ให้ความสำคัญไปที่การศึกษาความสัมพันธ์ของการแผ่ขยายอิทธิพลทางเศรษฐกิจของจีน โดยมีวรรณกรรมที่มองว่า แม้จีนจะประกาศนโยบายที่ไม่แข็งกร้าวและต้องการจะสร้างความร่วมมือทางการค้าอย่างสันติวิธี แต่กลับมีการเพิ่มงบประมาณเพื่อขยายขีดความสามารถทางทหารอย่างต่อเนื่อง ทำให้การขยายอิทธิพลทางเศรษฐกิจภายใต้ยุทธศาสตร์หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางของจีนแฝงมาด้วยนัยยะของการแผ่ขยายอิทธิพลทางทหารออกไปในภูมิภาคต่าง ๆ ที่จะส่งผลให้จีนกลายเป็นศูนย์กลางอำนาจที่มีอิทธิพลทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง การทหาร ซึ่งจะกระทบต่อการดำเนินนโยบายและจำกัดผลประโยชน์ของประเทศต่าง ๆ จึงจะเห็นได้ว่าการแผ่ขยายอิทธิพลของจีนไม่ได้เป็นการตอบสนองเพียงแค่อยุทธศาสตร์ทางด้านเศรษฐกิจของจีนเพียงอย่างเดียว แต่ยังเป็นการตอบสนองด้านยุทธศาสตร์ความมั่นคงเชิงรุกของจีนอีกด้วย ในทางตรงกันข้ามก็มีวรรณกรรมที่มองว่าการช่วยเหลือจากจีน โดยการลงทุนเข้าไปสร้างโครงสร้างพื้นฐานในประเทศต่าง ๆ ส่งผลให้เกิดความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการค้าแบบได้ประโยชน์ร่วมกัน ทำให้แม้จีนจะมีอิทธิพลทางทหารเพิ่มขึ้นในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะในทะเลจีนใต้ แต่ไทยซึ่งไม่ได้มีความขัดแย้งต่อผลประโยชน์ในพื้นที่ดังกล่าว จึงไม่ได้มองว่าจีนเป็นภัยคุกคามหลัก ซึ่งส่งผลต่อการดำเนินนโยบายของไทยที่มีความใกล้ชิดจีนมากขึ้น แต่ทว่าเมื่อบริบทในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา จากความร่วมมือทางเศรษฐกิจและทางทหาร ทำให้จีนมีอิทธิพลมากขึ้นในแกมพูชา ซึ่งอาจส่งผลให้จีนขยายอิทธิพลและเพิ่มกิจกรรมทางทหารในพื้นที่มากขึ้น โดยเฉพาะในอ่าวไทย ซึ่งเป็นพื้นที่ที่เป็นผลประโยชน์ทางทะเลหลักของไทย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาจากอิทธิพลที่เพิ่มขึ้นของจีนในแกมพูชา ซึ่งทำให้จีนมีอิทธิพลต่อการดำเนินนโยบายของแกมพูชามากขึ้น

¹¹ Gregory Raymond, "Tipping the balance in southeast Asia? Thailand, the United States and China," *Thailand, the United States and China (November 7, 2017). Centre of Gravity series paper 37 (2017).*

และแนวโน้มการขยายอิทธิพลเชิงรุกในอ่าวไทย ซึ่งจะเป็นปัจจัยที่จะกระทบต่อความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทางทะเลของไทย

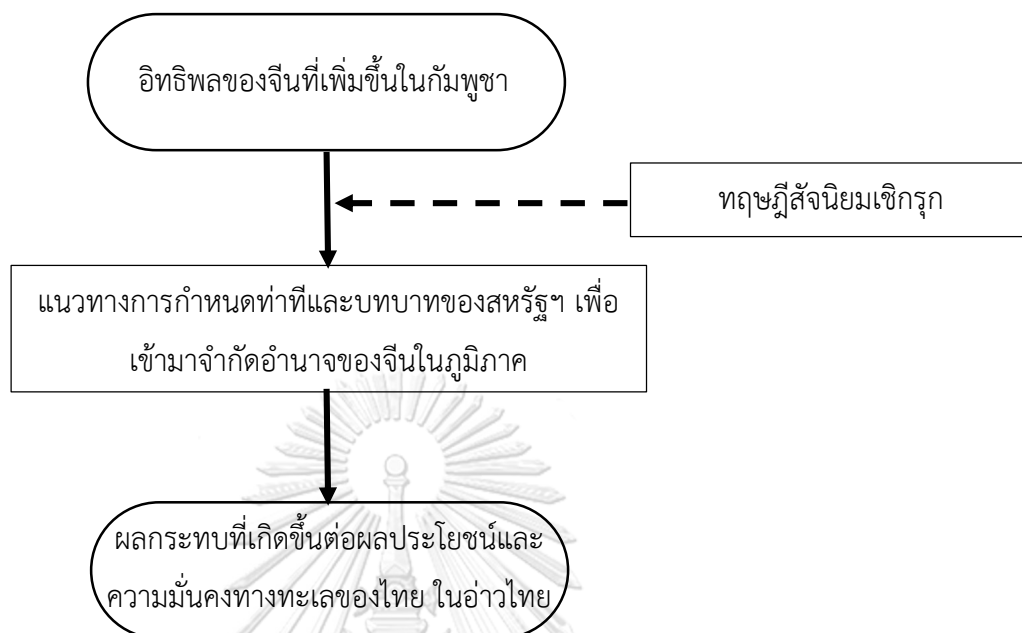
กรอบการวิเคราะห์

ผู้วิจัยได้ใช้กรอบการวิเคราะห์คือ แนวคิดสังคมนิยมเชิงรุก (Offensive Realism) ของจอห์น เจ. เมียร์ไซเมอร์ (JOHN J. MEARSHEIMER)¹² มาวิเคราะห์มุมมองต่อการขยายอิทธิพลของจีนในอ่าวไทย ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางทะเลและผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเลของไทย ซึ่งแนวคิดสังคมนิยมเชิงรุก เชื่อว่าอำนาจเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เนื่องจากการเมืองในระบบระหว่างประเทศมีความเป็นสภาวะอนาธิปไตย (Anarchy) ซึ่งไม่มีอำนาจกลางในการเข้ามาบริหาร กำหนด หรือบังคับการกระทำของแต่ละประเทศได้ โครงสร้างของสภาวะอนาธิปไตยจึงผลักดันให้รัฐแข่งขันกันเพื่อความอยู่รอด ทำให้แต่ละประเทศยังคงถืออำนาจอธิปไตย (Sovereignty) ผลประโยชน์ (Benefits) และความมั่นคง (Security) ของตนสูงสุด เพื่อให้ดำรงอยู่ในระบบระหว่างประเทศ นำไปสู่การแสวงหาอำนาจทางทหาร การเมืองและทางเศรษฐกิจ เพื่อแสวงหาอำนาจที่เหนือกว่า ที่จะช่วยเพิ่มความมั่นคงให้รัฐของตนสูงสุด โดยมีเป้าหมายสูงสุดคือการกลายเป็นผู้ครองความเป็นเจ้า (hegemony) ดังนั้น รัฐมหาอำนาจจึงเกิดการแสวงหาอำนาจอย่างไม่ลดละ ให้สามารถดำรงหรือแย่งชิงอำนาจเพื่อครองความเป็นเจ้าในระดับภูมิภาค (Regional Hegemony) และขยายไปสู่การครอบงำระดับโลก (Global Hegemony)

จากกรณีตัวอย่างความช่วยเหลือและความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างจีนกับกัมพูชา สะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศที่เข้าร่วมจำเป็นต้องพึ่งพาเงินมากขึ้น ซึ่งทำให้จีนมีอิทธิพลต่อประเทศเหล่านั้นเพิ่มมากขึ้น และนำไปสู่แนวโน้มที่จีนจะขยายกิจกรรมทางทหารเข้ามาเพื่อดูแลผลประโยชน์ในภูมิภาค ซึ่งจะสร้างความได้เปรียบในด้านภูมิรัฐศาสตร์ ที่เอื้อให้จีนสามารถขยายอำนาจออกไปยังภูมิภาคต่าง ๆ ได้มากขึ้น พฤติกรรมดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าจีนดำเนินนโยบายแบบสังคมนิยมเชิงรุก โดยใช้เครื่องมือทางเศรษฐกิจเข้าครอบงำ ให้ได้มากซึ่งอิทธิพลทางการเมืองและการทหาร ซึ่งจะส่งผลให้สหรัฐฯ ต้องเข้ามามีบทบาทเพื่อจำกัดการขยายอำนาจของจีนในภูมิภาค โดยเฉพาะในอ่าวไทยมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเลของไทย

¹² John J Mearsheimer, *THE TRAGEDY OF GREAT POWER POLITICS* (New York: WW Norton & Company, 2001), 1-29.

รูปที่ 2 แผนภาพกรอบการวิเคราะห์งานวิจัย

การออกแบบการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผ่านกระบวนการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์จากหนังสือ วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ งานวิจัย บทความวิชาการ ข่าว และข้อมูลจากสื่อออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความร่วมมือทางการค้าและการแผ่ขยายอิทธิพลของเงินผ่านยุทธศาสตร์หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (Belt and Road Initiative) โดยการเข้าถึงข้อมูลผ่านฐานข้อมูลออนไลน์ที่รวบรวมเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น JSTOR Scopus รวมถึงข้อมูลเปิดของหน่วยงานต่าง ๆ เช่น กองทัพเรือ สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ และห้องสมุดรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทั้งนี้ได้มีการอ้างอิงแบบเชิงอรรถ (Footnote) และรายการอ้างอิง (Bibliography) แนบท้าย

ระยะเวลาการศึกษา

ขอบเขตของการศึกษา ผู้วิจัยต้องการศึกษาอิทธิพลที่เพิ่มขึ้นของเงินในกัมพูชา ระหว่างปี ค.ศ.2013 – 2022 เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่เงินแผ่ขยายอิทธิพลเพิ่มมากขึ้น ผ่านการส่งเสริมความร่วมมือทางการค้า การลงทุน ภายใต้ยุทธศาสตร์หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (Belt and Road Initiative) และเป็นช่วงเวลาที่เงินมีอิทธิพลทางทหารมากขึ้นในทะเลจีนใต้ ซึ่งมีแนวโน้มที่จะแผ่ขยายเข้ามาใน

อ่าวไทย โดยมีระยะเวลาในการศึกษา รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอยู่ในห้วงเดือน ก.พ.2023 – เม.ย. 2023

โครงสร้างงานวิจัย

งานวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 5 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 บทนำ

-ผู้วิจัยจะกล่าวถึงที่มาและความสำคัญของอิทธิพลจีนที่เพิ่มขึ้นในกัมพูชา ซึ่งมีแนวโน้มจะขยายเข้ามาในอ่าวไทย และจะกระทบต่อผลประโยชน์และความมั่นคงทางทะเลของไทย โดยจะแสดงให้เห็นถึงความสำคัญ วัตถุประสงค์ สมมติฐาน ขอบเขตของงานวิจัย และการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ส่วนที่ 2 ยุทธศาสตร์หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางของจีน และแนวโน้มการขยายกิจกรรมทางทหารในอ่าวไทย

-อธิบายยุทธศาสตร์ของจีน ที่แสดงถึงท่าทีต่อความต้องการขยายอำนาจ ผ่านการลงทุนทางเศรษฐกิจ ตามมุมมองสังคมนิยมเชิงรุก

-อธิบายความสัมพันธ์จีน-กัมพูชา และกรณีตัวอย่างจากโครงการดาราศาสตร์และนัยต่อการเพิ่มกิจกรรมทางทหารของจีนในภูมิภาค

ส่วนที่ 3 ปฏิกริยาของ สหรัฐฯ ต่อการขยายอิทธิพลเชิงรุกของจีน

-ยุทธศาสตร์ และพฤติกรรมของจีน ส่งผลต่อแนวทางการกำหนดนโยบาย และท่าทีของสหรัฐฯ อย่างไร

ส่วนที่ 4 วิเคราะห์ผลกระทบต่อความมั่นคงทางทะเลของไทย จากการขยายอิทธิพลเชิงรุกของจีนในกัมพูชา

-วิเคราะห์ความสัมพันธ์จีน-กัมพูชา ที่ส่งผลต่อการแข่งขันระหว่างสหรัฐฯ และจีน ตามมุมมองทฤษฎีสังคมนิยมเชิงรุก และผลกระทบต่อแนวโน้มการแข่งขันระหว่างรัฐมหาอำนาจที่แผ่ขยายอิทธิพลเข้ามาในอ่าวไทย ต่อความมั่นคงทางทะเลของประเทศไทย

และส่วนที่ 5 ส่วนสรุป

ส่วนที่ 2

ยุทธศาสตร์หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางของจีน

รัฐบาลจีนภายใต้การนำของประธานาธิบดี สี จิ้นผิง ได้นำวาทกรรมฝันของชาวจีน (Chinese Dream) มาเป็นศูนย์กลางในการขับเคลื่อนนโยบาย ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อทำให้ประเทศจีนหลุดพ้นจากประเทศรายได้ปานกลาง พัฒนาไปสู่ความยั่งยืน และยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น¹³ โดยมีรัฐบาลเป็นผู้สนับสนุนและขับเคลื่อนความฝันของชาวจีนให้เกิดขึ้นจริงอย่างเป็นรูปธรรม โดยในปี ค.ศ. 2013 ประธานาธิบดี สี จิ้นผิง ของจีนได้ประกาศความตั้งใจที่จะรื้อฟื้นเส้นทางสายไหมที่เจริญรุ่งเรืองในอดีต¹⁴ มาพัฒนาต่อยอดเป็น “เส้นทางสายไหมใหม่ (New Maritime Silk Road) ในศตวรรษที่ 21” โดยจะประกอบด้วยเส้นทางสายไหมทางบก (Silk Road Economic Belt) ที่เชื่อมโยงการค้าทางบกตั้งแต่ฝั่งตะวันตกของจีน ผ่านเอเชียกลาง รัสเซียและต่อเนื่องไปจนถึงยุโรป และเส้นทางสายไหมทางทะเล (Maritime Silk Road) ที่เชื่อมโยงท่าเรือของจีนบริเวณชายฝั่งตะวันออก ผ่านเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ตะวันออกกลาง แอฟริกา และเข้าสู่ยุโรป¹⁵ ซึ่งนับเป็นโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อผลักดันการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ส่งเสริมการลงทุนระหว่างประเทศ และสร้างความสามารถในการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งเงินทุน ตลอดจนการเพิ่มขีดความสามารถในการขยายตัวของตลาดสินค้าเข้าและส่งออกของจีน ให้สามารถรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจของจีนที่เพิ่มสูงขึ้น โดยเสนอการสร้างกรอบการพัฒนาเศรษฐกิจร่วมกันในระดับพหุภาคีโดยมีจีนเป็นแกนนำ ให้มีขีดความสามารถในการรองรับการค้าและการลงทุน เป็นการสร้างโอกาสในการขยายตัวทางเศรษฐกิจร่วมกันกับจีนภายใต้ยุทธศาสตร์ “หนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง” (Belt and Road Initiative หรือ BRI) แต่ทว่าจากอิทธิพลของจีนที่เพิ่มขึ้นในกัมพูชา ชี้ให้เห็นว่ายุทธศาสตร์หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางเป็นเครื่องมือที่จะตอบสนองต่อความต้องการขยายอำนาจและอิทธิพลของจีน ที่จะนำไปสู่แนวโน้มการขยายกิจกรรมทางทหารออกไปในภูมิภาคต่าง ๆ เพื่อก้าวขึ้นสู่การเป็นผู้ครองความเป็นเจ้า (hegemony) โดยผู้เขียนจะแบ่งการอธิบายออกเป็น 4 ส่วนย่อย ได้แก่ ส่วนที่หนึ่ง การกล่าวถึงยุทธศาสตร์หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางของจีน ส่วนที่สอง กล่าวถึงกรณีความสัมพันธ์จีน-กัมพูชา ที่แสดงให้เห็นว่าจีนแผ่ขยายอำนาจและอิทธิพลผ่านการครอบงำทางเศรษฐกิจ ส่วนที่สาม กล่าวถึง แนวโน้มการขยายกิจกรรมทางทหารของจีนที่เพิ่มขึ้นในอ่าวไทย และส่วนที่สี่ คือส่วนสรุป

¹³ พงศ์อนันต์ รมยะนันท์, การขยายบทบาทของจีนผ่านยุทธศาสตร์ “The Belt and Road Initiative Initiative” ผลกระทบต่ออาเซียนและไทย. 1-2.

¹⁴ ปณต แสงเทียน, "ยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมทางทะเลของจีน:ความเกี่ยวข้องต่ออาเซียนและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้," 52-53.

¹⁵ สุมาลี สุขदानนท์, "เส้นทางสายไหมใหม่ เส้นทางการค้าแห่งอนาคต."

ยุทธศาสตร์หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางของจีน

ยุทธศาสตร์หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง โดยเฉพาะเส้นทางสายไหมทางทะเล กลายเป็นโอกาสให้ประเทศต่าง ๆ ซึ่งล้วนเป็นประเทศกำลังพัฒนาที่ยังมีช่องว่างในด้านความพร้อมและคุณภาพของโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการสนับสนุนการค้าและการแข่งขันทางเศรษฐกิจ ส่งผลให้มีความต้องการดึงดูดเงินทุนจากต่างประเทศ เพื่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและกระตุ้นเศรษฐกิจภายในประเทศ โดยจีนเสนอกลยุทธ์ที่จะทำให้เกิดการส่งเสริมความร่วมมือในการขยายโครงสร้างพื้นฐานระดับภูมิภาค ขจัดอุปสรรคทางการค้า ด้วยการเร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในประเทศต่าง ๆ ที่เส้นทางพาดผ่าน เพื่ออำนวยความสะดวกต่อเส้นทางคมนาคมและการค้าทางทะเล ภายใต้ข้อริเริ่มของยุทธศาสตร์หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางให้กับประเทศต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยกระตุ้นระบบเศรษฐกิจในภาพรวมมากขึ้น และจะทำให้เกิดการพัฒนาระบบเศรษฐกิจแบบได้ประโยชน์ทั้งสองฝ่าย (Win-Win Situation)¹⁶ ระหว่างจีนกับประเทศที่เข้าร่วม รวมถึงการสร้างร่วมมือทางการเงิน ด้วยการก่อตั้งธนาคารเพื่อการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานแห่งเอเชีย หรือ The Asian Infrastructure Investment Bank (AIIB) และกองทุนเส้นทางสายไหม¹⁷ เพื่อสนับสนุนเงินทุนในการลงทุนด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้กับประเทศต่าง ๆ เช่น สนามบิน ท่าเรือ และถนน เป็นต้น ซึ่งโครงสร้างพื้นฐานเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญในการช่วยให้เกิดความเชื่อมโยงทางการคมนาคมและการค้าระหว่างประเทศให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ส่งผลให้สามารถลดต้นทุนการขนส่งทางทะเลในระดับภูมิภาคและเพิ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับภายนอก¹⁸ ตลอดจนเป็นการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศต่าง ๆ เพื่อลดความตึงเครียดในภูมิภาค โดยเฉพาะในทะเลจีนใต้ ซึ่งสามารถสร้างความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมทางทะเลทั้งด้าน การทูต เศรษฐกิจ และความมั่นคง เพื่อส่งเสริมให้เกิดความมั่นคงและความปลอดภัยต่อเส้นทางคมนาคมทางทะเล (SLOC) ที่จะทำให้เกิดเสถียรภาพความมั่นคงในภูมิภาค ที่เป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของการดำเนินยุทธศาสตร์หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง

¹⁶ Nam Foa, Hooi Hooi Leanb, and Ruhul Salima, "THE IMPACT OF CHINA'S ONE BELT ONE ROAD INITIATIVE ON INTERNATIONAL TRADE IN THE ASEAN REGION," *North American Journal of Economics and Finance* 54 (2020): 1-12.

¹⁷ พงศ์อานันท์ รมยะนันท์, การขยายบทบาทของจีนผ่านยุทธศาสตร์ "The Belt and Road Initiative Initiative" ผลกระทบต่ออาเซียนและไทย, 3-4.

¹⁸ Foa, Leanb, and Salima, "THE IMPACT OF CHINA'S ONE BELT ONE ROAD INITIATIVE ON INTERNATIONAL TRADE IN THE ASEAN REGION," 1-12.

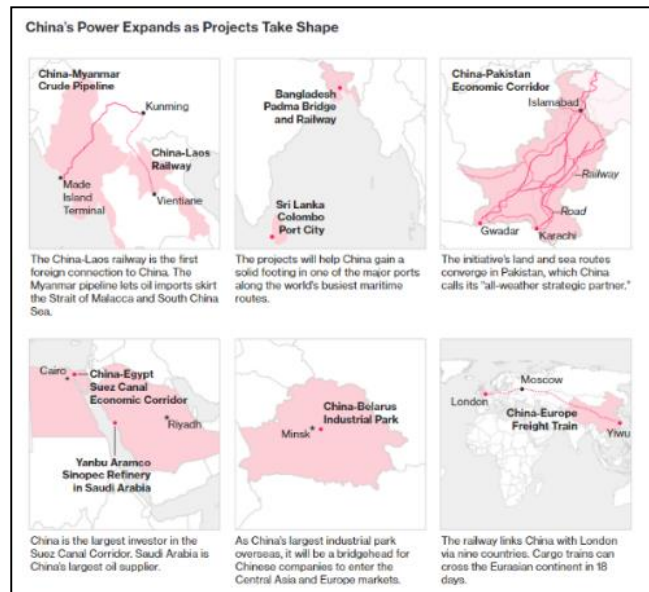
หากพิจารณาสาเหตุที่จีนดำเนินยุทธศาสตร์หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางนั้น มีแรงผลักดันจากทั้งปัจจัยภายในประเทศกล่าวคือ จีนต้องการรักษาภาวะการเติบโตทางเศรษฐกิจให้ได้อย่างต่อเนื่อง เพื่อรักษาระบบเศรษฐกิจภายในประเทศ ทำให้ต้องผลักดันนโยบายทางเศรษฐกิจให้ก้าวสู่ระดับโลก การรื้อฟื้นเส้นทางสายไหมทั้งทางบกและทางทะเล จะช่วยสร้างความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจระหว่างจีนกับภูมิภาคต่าง ๆ¹⁹ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้จีนสามารถเข้าถึงตลาดและแหล่งทรัพยากรใหม่ ที่จะทำให้เศรษฐกิจเติบโตได้อย่างต่อเนื่อง และประกอบกับปัจจัยภายนอก คือ การขยายอิทธิพลของสหรัฐฯ ในทะเลจีนใต้ เช่น การประกาศนโยบายสร้างสมดุลในภูมิภาคเอเชีย (Pivot to Asia) ทำให้การดำเนินเส้นทางสายไหมทางทะเลก็เป็นอีกปัจจัยที่จะช่วยส่งเสริมให้จีนสามารถขยายอิทธิพลทางทะเล เพื่อแข่งขันกับสหรัฐฯ²⁰ พร้อมทั้งยังช่วยขยายบทบาทของจีนในการสร้างความเชื่อมโยงและความร่วมมือกับประเทศในภูมิภาคต่าง ๆ ได้มากขึ้น ดังนั้น การริเริ่มยุทธศาสตร์หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง จึงตอบสนองต่อเป้าหมายที่ 1 คือ เป้าหมายทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การช่วยส่งเสริมอุตสาหกรรมภายในประเทศออกสู่เวทีโลก ซึ่งการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานจำนวนมหาศาลที่จีนเสนอให้กับประเทศตามเส้นทางสายไหมทั้งทางบกและทางทะเล ก็เป็นการหาทางออกให้กับธุรกิจภาคการก่อสร้างที่อัมตัมในประเทศ²¹ อีกทั้งยังเป็นการช่วยสร้างความมั่นคงด้านพลังงานและห่วงโซ่อุปทานอุตสาหกรรมการผลิตของจีน ด้วยการเชื่อมโยงความมั่นคงทางด้านพลังงานและเส้นทางการออกทะเลกับหลายภูมิภาคมากขึ้น ดังรูปที่ 3 ประกอบกับการช่วยเหลือด้านการลงทุนและความร่วมมือที่เกิดขึ้นล้วนเป็นเครื่องมือที่จะทำให้จีนสามารถขยายอิทธิพลเข้าไปครอบงำประเทศต่าง ๆ ได้มากขึ้น ซึ่งจะตอบสนองเป้าหมายที่ 2 คือ เป้าหมายทางการเมืองและความมั่นคง ตามมุมมองทฤษฎีสัจนิยมเชิงรุก จึงเห็นได้ว่าทั้ง 2 เป้าหมายล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้จีนมีอิทธิพลเพิ่มขึ้น ซึ่งมีแนวโน้มจะขยายอำนาจและสร้างรายได้เปรียบทางภูมิรัฐศาสตร์มากขึ้น²²

¹⁹ ปอดต แสงเทียน, "ยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมทางทะเลของจีน: ความเกี่ยวข้องกับอาเซียนและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้," 52-53.

²⁰ เรื่องเดียวกัน, 56-57.

²¹ พงศ์อานันท์ รมยะนันท์, การขยายบทบาทของจีนผ่านยุทธศาสตร์ "The Belt and Road Initiative" ผลกระทบต่ออาเซียนและไทย, 3-4.

²² เรื่องเดียวกัน, 5-6.

รูปที่ 3 การเชื่อมโยงเส้นทางการออกทะเลและท่อขนส่งน้ำมันของจีน

ที่มา : <https://www.bloomberg.com/graphics/2017-china-belt-and-road-initiative/?ter%0bminal=true&leadSource=uverify%20wall>

ความสัมพันธ์จีน-กัมพูชา

ปัจจุบันจีนนับเป็นประเทศคู่ค้าขายและผู้ลงทุนรายใหญ่ที่สุดของกัมพูชา เป็นผลมาจากความสัมพันธ์ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง และความมั่นคง ระหว่างทั้งสองประเทศซึ่งมีความใกล้ชิดกันมาอย่างยาวนาน ประกอบกับยุทธศาสตร์หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางของจีนที่ส่งเสริมการค้าและการลงทุนในต่างประเทศ ทำให้กัมพูชาอยู่ในประเทศเป้าหมายที่จีนให้ความสนใจ โดยในปี ค.ศ. 2021 อัตราการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) ของจีนในกัมพูชามีมูลค่ารวม 2,326 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพิ่มขึ้นร้อยละ 67 เมื่อเทียบกับปี ค.ศ. 2020 แม้ว่าจะอยู่ในช่วงภาวะเศรษฐกิจตกต่ำจากวิกฤตโควิด-19 ก็ตาม จึงเห็นได้ว่าการลงทุนของจีนในกัมพูชามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง²³ การส่งเสริมการค้า ทวิภาคีและการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน ส่งผลให้ภาคอุตสาหกรรมการผลิตของกัมพูชาเติบโตอย่างก้าวกระโดด อีกทั้งยังสร้างโอกาสและช่องทางการลงทุนในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดยเงินทุนจำนวนมากจากจีนได้เป็นปัจจัยหลักที่ช่วยกระตุ้นการเติบโตทางเศรษฐกิจของกัมพูชาในหลาย ๆ ด้าน ดังตัวอย่างเช่น จังหวัดสีหนุวิลล์ ที่มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว จากการเข้ามาลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน ทั้งในด้านอุตสาหกรรมและโลจิสติกส์ ทำให้มีการตั้งโรงงาน

²³ Chea Vanyuth, "China remains top in Kingdom's FDI last year," Khmer Times, accessed 18 ธันวาคม, 2566, <https://www.khmertimeskh.com/501068035/china-remains-top-in-kingdoms-fdi-last-year/>.

อุตสาหกรรมกว่า 100 แห่ง และก่อสร้างท่าเรือน้ำลึก ขนาดใหญ่ เพื่อรองรับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและเพื่อเป็นศูนย์กลางเชื่อมต่อการค้าระหว่างประเทศ นอกจากนี้ยังถูกผลักดันให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวจากโครงการก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกขนาดใหญ่ เช่น คอนโดมิเนียม โรงแรม และ คาสิโน²⁴ ส่งผลให้จังหวัดสีหนุวิลล์มีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว แต่ทว่าแม้กัมพูชาจะได้รับผลกระทบเชิงบวกจากเงินช่วยเหลือในการพัฒนาอุตสาหกรรมและการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน ที่นำไปสู่การเติบโตทางเศรษฐกิจ แต่จากรายงาน Cambodia Economic Update ของธนาคารโลก เมื่อมิถุนายน ค.ศ. 2022 กล่าวว่า เมื่อสิ้นปี ค.ศ. 2021 อัตราส่วนหนี้สาธารณะต่อ GDP ของกัมพูชาอยู่ที่ 9.4 พันล้านเหรียญสหรัฐ โดยกัมพูชาเป็นหนี้เงินอยู่ที่ 4.05 พันล้านเหรียญสหรัฐ หรือคิดเป็นร้อยละ 44.3 ของหนี้ทั้งหมดของกัมพูชา²⁵ ส่งผลให้เงินเป็นเจ้าหนี้อย่างเป็นทางการรายใหญ่ที่สุดของกัมพูชา ซึ่งสร้างความเสี่ยงต่อกัมพูชาจากการที่ต้องพึ่งพาเงินเป็นหลัก ประกอบกับรายงานการนำเข้าและส่งออกทางการค้าระหว่างเงินกับกัมพูชาในปี ค.ศ. 2020 พบว่ากัมพูชาส่งออกสินค้าไปยังจีนเป็นมูลค่า 1.46 พันล้านเหรียญสหรัฐ แต่นำเข้าสินค้าจากจีนเป็นมูลค่า 8.07 พันล้านเหรียญสหรัฐ²⁶ ทำให้กัมพูชาขาดดุลการค้ากับจีนอย่างมหาศาล อีกทั้งการลงทุนในจังหวัดสีหนุวิลล์ พบว่า กว่าร้อยละ 90 ของธุรกิจที่เข้ามาลงทุน เป็นธุรกิจของนักลงทุนชาวจีน แสดงถึงแนวโน้มที่จะส่งผลกระทบต่อภาคธุรกิจท้องถิ่นภายในประเทศของกัมพูชา ที่อาจจะถูกทุนจีนเข้าครอบงำในที่สุด เช่นเดียวกับความกังวลที่เกิดขึ้นกับโครงการดาราศาสตร์ในกัมพูชา ซึ่งก็ถูกสหรัฐอเมริกาคว่ำบาตรลงในปี 2561 เนื่องจากความกังวลในความโปร่งใสและผลกระทบของโครงการต่อประชาชนท้องถิ่น แต่ท่ามกลางการคว่ำบาตรของสหรัฐฯ กลุ่มบริษัทในเครือ UDG ได้ก่อตั้งบริษัทย่อย Union City Development Group ในกลางปี 2561 เพื่อเข้ามาควบคุมโครงการดาราศาสตร์ ซึ่งภายหลังได้เปลี่ยน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

²⁴ Praornpit Katchwattana, "เหรียญสองด้านความสัมพันธ์ 'กัมพูชาและจีน' มิตรแต่ร่วมต้นเศรษฐกิจภูมิภาคให้โตไม่หยุด," accessed 18 December 2022, [https://www.salika.co/2022/08/26/cambodia-china-economic-development-cooperation/..](https://www.salika.co/2022/08/26/cambodia-china-economic-development-cooperation/)

²⁵ World Bank, "Cambodia Economic Update," World Bank, 2022, accessed 20 ธันวาคม, 2565, <https://www.worldbank.org/en/country/cambodia/publication/cambodia-economic-monitor-reports>.

²⁶ OEC, "Cambodia Economic," 2022, accessed 20 December 2022, <https://oec.world/en/profile/country/khm?latestTrendsFlowSelectorNonSubnat=flow1&latestTrendsFlowSelectorNonSubnatLatestTrends=flow1&latestTrendsScaleSelectorNonSubnat=Trade+Value+Growth#yearly-trade..>

ชื่อเป็น Coastal City Development หลังจาก UDG กัมพูชาถูกคว่ำบาตรไป เพื่อเดินหน้าโครงการต่อ²⁷

ถึงแม้ว่ารัฐบาลจีนจะเน้นย้ำอยู่เสมอว่ายุทธศาสตร์หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง จะทำให้ทุกฝ่ายได้ประโยชน์ (Win-Win Situation) ไม่ใช่มีแต่จีนที่จะได้ประโยชน์ฝ่ายเดียว (Zero-Sum Game) แต่มีการตั้งข้อสังเกตว่าการขยายอิทธิพลของจีนทางด้านเศรษฐกิจนั้น นำมาซึ่งอิทธิพลทางการเมืองและแนวโน้มการขยายอิทธิพลทางทหารของจีนเพื่อเข้าไปดูผลผลประโยชน์ของตนในประเทศต่าง ๆ ในกรณีของกัมพูชาก็ทำให้เห็นได้ชัดว่าการขยายอิทธิพลของจีน ได้สร้างผลกระทบในหลายด้าน โดยเฉพาะในกัมพูชา เพราะถึงแม้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นกับจีน จะช่วยเป็นเกราะในการลดแรงกดดันทั้งด้านเงื่อนไขทางเศรษฐกิจและทางการเมืองตามแนวทางจากชาติตะวันตก แต่ทว่าการเข้ามาช่วยเหลือด้านการลงทุนและความมั่นคงของจีนแบบไม่มีเงื่อนไข จะทำให้เกิดการพึ่งพาเงินมากเกินไป จนนำไปสู่ความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมระหว่างจีนและประเทศต่าง ๆ ซึ่งจะกลายเป็นข้อได้เปรียบของจีนที่จะสามารถขยายอิทธิพลทั้งทางการเมืองและทางเศรษฐกิจ ในระยะยาวการลงทุนของจีน สร้างความเสี่ยงให้กัมพูชาอาจตกอยู่ในภาวะกับดักหนี้ (Debt Trap) ซึ่งมีแนวโน้มที่จะส่งผลเสียต่อประชาชนในกัมพูชาทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรม และอาจนำกัมพูชาไปอยู่ในจุดที่เสียเปรียบในการต่อรองเจรจาและตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของจีนมากขึ้น ซึ่งสามารถส่งผลต่อการเมืองภายในและการเมืองระหว่างประเทศของกัมพูชาได้ในอนาคต ซึ่งสร้างความเสี่ยงต่อการตกเป็นอาณานิคมในรูปแบบใหม่ หรืออาจกลายเป็นรัฐศักดินาของจีนได้²⁸ อีกทั้งการเพิ่มขึ้นของการลงทุนจากจีนประกอบกับจำนวนแรงงานจีนที่เพิ่มมากขึ้นในภูมิภาคได้สร้างความชอบธรรมและเป็นปัจจัยสำคัญที่จีนใช้เป็นข้ออ้างในการวางกำลังทหารเพื่อรักษาผลประโยชน์นอกประเทศได้²⁹ ซึ่งมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นเหมือนดังที่เกิดขึ้นระวันดาและปากีสถาน³⁰

แนวโน้มการขยายกิจกรรมทางทหารของจีนที่เพิ่มขึ้นในอ่าวไทย

โครงการดาราสาคร (Dara Sakor) เป็นโครงการตามยุทธศาสตร์หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง ของจีน ซึ่งทำให้ทุนจีนได้รับสัมปทานที่ดิน เป็นพื้นที่ครอบคลุมประมาณ 270,000 ไร่ กินพื้นที่ใน 2

²⁷ Insikt Group, "Despite US Sanctions, Large-Scale Belt and Road Initiative Project in Cambodia Forges Ahead," recorded future, 2022, accessed 10 มกราคม, 2566, <https://www.recordedfuture.com/despite-us-sanctions-large-scale-belt-and-road-initiative-project-in-cambodia-forges-ahead>.

²⁸ Jamil Anderlini, "China is at risk of becoming a colonialist power," Financial Times, 2018, accessed 2 ธันวาคม, 2565, <https://www.ft.com/content/186743b8-bb25-11e8-94b2-17176fbf93f5>.

²⁹ Timothy R Heath, *CHINA'S PURSUIT OF OVERSEAS SECURITY*, RAND Corporation (Santa Monica, Calif., 2018), 27, https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/research_reports/RR2200/RR2271/RAND_RR2271.pdf.

³⁰ Insikt Group, "Despite US Sanctions, Large-Scale Belt and Road Initiative Project in Cambodia Forges Ahead," 2-3.

อำเภอหลักของเกาะกง คือ Kiri Sakor และ Botum Sakor จากรัฐบาลกัมพูชาเป็นเวลา 99 ปี ซึ่งมีมีแนวชายฝั่งทะเลคิดเป็นร้อยละ 20 ของแนวชายฝั่งทะเลทั้งหมดของกัมพูชา โดยมีแผนการพัฒนาพื้นที่ในระยะยาว 25-30 ปี เพื่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ เช่น สนามบินนานาชาติขนาดใหญ่ ท่าเรือน้ำลึก เป็นต้น โดยมีวัตถุประสงค์ในการผลักดันให้เกิดการพัฒนาเป็นเขตอุตสาหกรรมและแหล่งท่องเที่ยวขนาดใหญ่ในภูมิภาค แต่ทว่าแม้โครงการดาราสาคร จะเป็นการได้รับสัมปทานภายใต้แผนการพัฒนาทางเศรษฐกิจ แต่โครงการดังกล่าวได้สร้างความกังวลจากหลาย ๆ ประเทศ เนื่องด้วยศักยภาพของขนาดโครงสร้างพื้นฐานในโครงการนี้ ซึ่งมีขนาดใหญ่ จนมีแนวโน้มที่จะสามารถรองรับอากาศยานและเรือรบของจีนในอนาคตได้ ประกอบกับการได้รับสัมปทานยาวนานถึง 99 ปี ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าท่าเรือพาณิชย์ สนามบิน และโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ มีแนวโน้มที่อาจถูกใช้ในการสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการรองรับกิจกรรมทางทหารของจีนที่เพิ่มมากขึ้นในภูมิภาค³¹ โดยเฉพาะในอ่าวไทย ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อประเทศไทยที่มีอาณาเขตทางทะเลติดกับกัมพูชา และยังคงมีปัญหาพื้นที่ทับซ้อนระหว่างกันอยู่ อันเนื่องมาจากการพัฒนาพื้นที่ดังกล่าวแฝงนัยยะต่อการเพิ่มกิจกรรมทางด้านการทหารของจีนเพื่อเข้ามาดูแลผลประโยชน์ในพื้นที่ ดังเห็นได้ชัดจาก

1.การก่อสร้างสนามบินขนาดใหญ่ ซึ่งหากสร้างเสร็จแล้วจะถือได้ว่าเป็นสนามบินที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในกัมพูชา และสามารถรองรับเครื่องบินอย่างเครื่องบินโบอิง 747 หรือเครื่องบินแอร์บัส A380 ได้แล้วนั้น ก็เท่ากับสามารถรองรับซึ่งเครื่องบินทิ้งระเบิดพิสัยไกลและเครื่องบินลำเลียงทางทหารของจีนลงจอดได้ด้วยเช่นกัน ประกอบกับสนามบินดังกล่าว มีรันเวย์ยาวถึง 3.4 กิโลเมตร ซึ่งการก่อสร้างรันเวย์ในลักษณะนี้ ในทางการทหารถือว่า สามารถปรับใช้สำหรับการขึ้นลงรันเวย์โดยเร็วสำหรับเครื่องบินทหาร รวมถึงเครื่องบินขับไล่ได้ด้วยเช่นกัน ซึ่งหากมองในมุมด้านเศรษฐกิจจะเห็นว่า การก่อสร้างสนามบินที่มีขนาดใหญ่เป็นพิเศษนั้น สวนทางกับแนวโน้มของจำนวนนักท่องเที่ยวซึ่งยังมีอยู่ไม่มาก³²

2.การก่อสร้างท่าเรือน้ำลึก ซึ่งมีแผนในการก่อสร้างและพัฒนาถึง 2 แห่ง และหากแล้วเสร็จจะทำให้ท่าเรือพาณิชย์ของกัมพูชามีความสามารถในการรับเรือได้สูงสุด 20,000 ตัน และ 100,000 ตัน³³ ตามลำดับ โดยจะมีขนาดใหญ่เกินกว่าท่าเรือสีหนุซึ่งเป็นท่าเรือพาณิชย์ที่มีขนาดใหญ่ที่สุดของกัมพูชาในปัจจุบัน ที่สามารถรับเรือได้สูงสุดได้เพียงแค่ 15,000 ตัน เท่านั้น ซึ่งจะทำให้กัมพูชามี

³¹ Insikt Group, "Despite US Sanctions, Large-Scale Belt and Road Initiative Project in Cambodia Forges Ahead," 3.

³² Department of International Trade Promotion, "DARA SAKOR โครงการเมกะโปรเจกต์ของจีนบนชายฝั่งทะเลกัมพูชา," 5-7.

³³ เรื่องเดียวกัน, 7.

ความสามารถในการรองรับเรือสินค้าและเรือเดินสมุทรขนาดใหญ่ได้ รวมไปถึงเรือด้านการทหารได้เช่นกัน

3. **ทำเลที่ตั้ง** เนื่องจากความสำเร็จของยุทธศาสตร์หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง เชื่อมโยงกับเสถียรภาพและความมั่นคงในทะเลจีนใต้³⁴ การสร้างท่าเรือและสนามบินภายในภูมิภาคนี้ เป็นการสร้างเครือข่ายด้านความมั่นคงของจีนที่มีนัยยะต่อระเบียบโลก เพราะท่าเรือเหล่านี้ทำให้จีนสามารถวางกองกำลังทหารในที่ต่าง ๆ ได้มากขึ้น ทั้งนี้ทำเลที่ตั้งของทั้งสนามบินและท่าเรือภายใต้โครงการดาราศาสตร์ นับว่าเป็นจุดทางยุทธศาสตร์ทางการทหารที่ดีแห่งหนึ่งของจีน เพราะจะทำให้จีนสามารถใช้ท่าเรือน้ำลึก รองรับการเพิ่มกิจกรรมทางทหารของจีน ซึ่งทำให้จีนสามารถใช้เป็นทางออกทางทะเลที่สามารถเข้าถึงอ่าวไทยและหมู่เกาะทะเลจีนใต้ได้ไม่ยาก ดังเห็นได้ชัดในโครงการก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกและท่าอากาศยานนานาชาติ ซึ่งมีขนาดใหญ่มากเป็นพิเศษ ในพื้นที่จังหวัดเกาะกง ของกัมพูชา จึงไม่ได้มีแค่ขีดความสามารถเชิงพาณิชย์ แต่ยังครอบคลุมถึงขีดความสามารถในการรองรับเรือและอากาศยานทางทหารของจีนด้วย³⁵ รวมถึงการสนับสนุนการพัฒนาและขยายฐานทัพเรือเรียม (Ream) ของกัมพูชาในอ่าวไทย ได้แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มการแผ่ขยายอิทธิพลเพื่อเข้ามาดูแลผลประโยชน์ของจีนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้³⁶ ที่อาจจะพัฒนาจนกระทั่งกลายเป็นฐานทัพหรือที่ตั้งของกำลังทางทหารนอกประเทศได้³⁷ เหมือนดังฐานทัพเรือของจีนที่ประเทศจิบูตี³⁸

สรุปส่วนที่ 2

การขยายอิทธิพลทางเศรษฐกิจภายใต้ยุทธศาสตร์หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางของจีน นำมาซึ่งการเพิ่มขึ้นของอิทธิพลทางการเมือง และแนวโน้มการขยายอิทธิพลทางทหารของจีนเพื่อเข้าไปดูแลผลประโยชน์ของตนในประเทศต่าง ๆ ในกรณีของกัมพูชาจึงทำให้เห็นได้ชัดว่าการเข้ามาช่วยเหลือด้านการลงทุนและความมั่นคงของจีนแบบไม่มีเงื่อนไข จะทำให้เกิดการพึ่งพาเงินมากเกินไป จนนำไปสู่ความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมระหว่างจีนและประเทศต่าง ๆ ซึ่งจะกลายเป็นข้อได้เปรียบของจีนที่จะสามารถขยายอิทธิพลจนกระทั่งครอบงำทั้งทางการเมืองและทางเศรษฐกิจ อีกทั้งยังเป็นปัจจัยที่จะทำให้จีนใช้เป็นข้ออ้างในการขยายกิจกรรมทางทหารเข้ามาในภูมิภาคมากยิ่งขึ้น ดังเห็นได้การ

³⁴ Yose Rizal Damuri et al., "PERCEPTIONS AND READINESS OF INDONESIA TOWARDS THE BELT AND ROAD INITIATIVE," *Centre for Strategic and International Studies* (2019): 22. .

³⁵ Department of International Trade Promotion, "DARA SAKOR โครงการเมกะโปรเจกต์ของจีนบนชายฝั่งทะเลกัมพูชา," 7.

³⁶ สุกัลักษณ์ กาญจนขุนตี, "ฐานทัพเรือจีนในกัมพูชา การแข่งขันทางภูมิรัฐศาสตร์ยุคใหม่ ที่ทำให้สหรัฐฯ ต้องกังวล."

³⁷ "HIDING IN PLAIN SIGHT: CHINESE EXPANSION IN SOUTHEAST ASIA," war on the rocks, 2019, accessed 15 มกราคม, 2566, <https://warontherocks.com/2019/05/hiding-in-plain-sight-chinese-expansion-in-southeast-asia/>.

³⁸ Wiley-Blackwell, "DJIBOUTI China to Build Navy Base," *Africa Research Bulletin* (December 1st–31st 2015 2015): 20837-38..

ก่อสร้างท่าเรือน้ำลึก และสนามบินนานาชาติ รวมถึงการสนับสนุนการพัฒนาและขยายฐานทัพเรือ
เรียม (Ream) ซึ่งได้สะท้อนถึงขีดความสามารถในการรองรับกิจกรรมทางทหารของจีนในภูมิภาค
โดยเฉพาะในอ่าวไทย ซึ่งนอกจากจะทำให้จีนมีอำนาจทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้นแล้ว ยังทำให้จีนมีความ
ได้เปรียบทางภูมิรัฐศาสตร์ที่เอื้อต่อการขยายอำนาจมากยิ่งขึ้น

ส่วนที่ 3

ปฏิกิริยาของ สหรัฐฯ ต่อการขยายอิทธิพลเชิงรุกของจีน

เมื่อก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 จีนซึ่งได้มุ่งพัฒนาเศรษฐกิจเรื่อยมา จนกลายเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจของโลก ทำให้สหรัฐฯ ต้องเผชิญกับความท้าทายจากการก้าวขึ้นมาเป็น “รัฐมหาอำนาจใหม่” (rising power) ของจีน³⁹ โดยจีนได้แสดงให้เห็นถึงการดำเนินนโยบายแบบสังคมนิยมเชิงรุก ผ่านใช้อำนาจทางเศรษฐกิจเป็นเครื่องมือในการขยายอำนาจทางการเมืองออกไปครอบงำประเทศต่าง ๆ มากขึ้น และมีแนวโน้มที่จะขยายกำลังทางทหารออกไปในแต่ละภูมิภาคเพื่อดูแลผลประโยชน์ของตน ขณะที่สหรัฐอเมริกา ได้เข้ามามีบทบาทในการเข้าร่วมสงครามและทำการรบในสมรภูมิฝั่งเอเชีย-แปซิฟิก ตั้งแต่ช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 และเมื่อสิ้นสุดสงคราม การดำเนินยุทธศาสตร์และนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกายังคงเข้ามามีบทบาทในภูมิภาคทั้งด้านการเศรษฐกิจ การเมือง และการทหาร แม้ว่าหลังถอนตัวออกจากสงครามเวียดนาม จะถูกลดความสำคัญลง แต่ภูมิภาคนี้ยังคงเป็นแหล่งการลงทุนที่สำคัญต่อสหรัฐฯ โดยมีมูลค่าเกือบ 900,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา ทั้งยังมีกองทัพของสหรัฐฯ ตั้งอยู่มากกว่าภูมิภาคอื่นในโลก⁴⁰ จึงไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าเอเชีย-แปซิฟิก ยังคงเป็นภูมิภาคหนึ่งที่สหรัฐฯ ให้ความสนใจ และมีความสำคัญต่อสหรัฐฯ ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมืองและความมั่นคงมาโดยตลอด เมื่อต้องเจอกับการขึ้นมาท้าทายอำนาจจากจีน สหรัฐฯ จึงต้องกลับมาให้ความสำคัญต่อภูมิภาคและได้ขยายขอบเขตความสนใจในภูมิรัฐศาสตร์ให้ครอบคลุม 2 ภูมิภาคที่สำคัญของโลก ด้วยการเรียกรวมมหาสมุทรแปซิฟิกไปจนถึงมหาสมุทรอินเดียเป็นภูมิภาคอินโดแปซิฟิก ซึ่งเป็นการรวมภูมิภาคที่มีผู้คนอยู่อาศัยมากกว่าครึ่งหนึ่งของโลก มีระบบเศรษฐกิจขนาดเกือบสองในสามของเศรษฐกิจโลกซึ่งมีการขับเคลื่อนการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง เพื่อจำกัดการขยายอิทธิพลของจีน และรักษาผลประโยชน์ อำนาจและอิทธิพลในภูมิภาคอินโดแปซิฟิกไว้ ขณะที่จีนยังคงมีความพยายามในการแผ่ขยายอิทธิพลในภูมิภาคอินโดแปซิฟิกเพื่อขึ้นมาแข่งขันกับสหรัฐฯ ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ และการทหาร และพยายามที่จะกลายเป็นมหาอำนาจที่มีอิทธิพลมากที่สุดในโลก ซึ่งจะทำให้สหรัฐฯ มีปฏิกิริยาการตอบโต้ที่เข้มข้นขึ้น

³⁹ สุรชาติ บำรุงสุข, "จีน สหรัฐ และโควิด (1) การแข่งขันที่ไม่มีวันจบ," มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 3 - 9 กรกฎาคม 2563, 2020, accessed 20 ตุลาคม, 2565, https://www.matichonweekly.com/column/article_323934.

⁴⁰ "Indo pacific strategy of the United States," The white house, 2022, accessed 15 June, 2023, <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2022/02/U.S.-Indo-Pacific-Strategy.pdf>.

ปฏิกริยาของ สหรัฐฯ ต่อการขยายอิทธิพลเชิงรุกของจีน

หากพิจารณาจากเอกสารแนวทางการวางแผนป้องกันประเทศ (defense planning guidance) ประจำปีงบประมาณ 1994-1999 ของสภาความมั่นคงแห่งชาติของสหรัฐฯ ซึ่งมีใจความสำคัญที่ว่า จุดมุ่งหมายสูงสุดของยุทธศาสตร์ทางการเมืองและการทหารของสหรัฐฯ ในยุคหลังสงครามเย็น คือ การรักษาสถานะของการเป็นชาติอภิมหาอำนาจควบคู่กันไปกับการยับยั้งมิให้ชาติมหาอำนาจใหม่ก้าวขึ้นมาใช้อำนาจทัดเทียมกับสหรัฐฯ จึงพิจารณาได้ว่าการสกัดกั้นอิทธิพลของจีนจึงเป็นสิ่งที่สหรัฐฯ ต้องกระทำเพื่อรักษาไว้ซึ่งสถานะของชาติที่มีขีดความสามารถทางทหารสูงสุดในเอเชียแปซิฟิก⁴¹ ดังเห็นได้ตั้งแต่ในสมัยรัฐบาลจอร์จ ดับเบิลยู. บุช (2001-2009) ซึ่งตระหนักถึงความกังวลต่อบทบาทและอิทธิพลของจีนที่เพิ่มมากขึ้นในภูมิภาคเอเชีย และมีแนวโน้มที่จะส่งผลกระทบต่อดุลอำนาจและผลประโยชน์ของสหรัฐฯ ในภูมิภาค ทำให้มุมมองต่อจีนว่าเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ในยุคของรัฐบาลบิล คลินตัน ถูกเปลี่ยนเป็นคู่แข่งทางยุทธศาสตร์แทน นำไปสู่แนวคิดการที่จะปิดล้อมจีน เพื่อรักษาสถานะอำนาจในภูมิภาคไว้ อย่างไรก็ตามภายหลังจากเหตุการณ์วินาศกรรม 9/11 ยุทธศาสตร์ในการปิดล้อมจีนก็ต้องถูกระงับลง เนื่องจากต้องหันไปผลักดันยุทธศาสตร์ในการทำสงครามในการต่อต้านการก่อการร้าย (War on Terrorism) และหันเหความสนใจไปยังภูมิภาคตะวันออกกลาง ประกอบกับสหรัฐฯ ต้องการแรงสนับสนุนและสร้างความร่วมมือกับประชาคมโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศมหาอำนาจอย่างจีน จึงทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐฯ และจีนในช่วงนี้มีความใกล้ชิดกันมากขึ้น⁴² แต่ทว่ายุทธศาสตร์การปิดล้อมจีน ก็ยังคงเป็นความมุ่งมั่นในด้านความมั่นคงของสหรัฐฯ มาโดยตลอด จากการเติบโตทางเศรษฐกิจในอัตราที่สูง จนกระทั่งจีนได้ก้าวขึ้นเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจของโลก ทำให้ในสมัยรัฐบาลบารัค โอบามา (2009-2017) ต้องพบเจอกับปัญหาการผงาดขึ้นสู่อำนาจของจีน ซึ่งขึ้นมาท้าทายต่อผลประโยชน์และระเบียบโลกภายใต้การนำของสหรัฐฯ ประกอบกับการเพิ่มขึ้นของระดับงบประมาณทางทหารของจีนอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการแผ่ขยายอำนาจทางทหารเข้าไปในทะเลจีนใต้ แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมที่ก้าวร้าวขึ้นของจีน ซึ่งได้สร้างความหวาดระแวงต่อสหรัฐฯ⁴³ การเยือนออสเตรเลียเมื่อ พฤศจิกายน 2011 ของโอบามา จึงได้

⁴¹ Thaiporn Suporn, "The US-China Power Rivalries in the Obama Era: The Limits of American Alliance and the Challenges of (Not) Choosing Sides in Southeast Asia," *Thai Journal of East Asian Studies* 23, no. 1 (2019): 308-10..

⁴² เรื่องเดียวกัน, 313.

⁴³ กัลยา เจริญยิ่ง, "บทบาท ของ สหรัฐอเมริกา ใน ฐานะ จักรวรรดิ ที่ ไตร่ตรอง ใน ภูมิภาค เอเชีย ตะวันออก เอเชีย ใต้: ความ ต่อเนื่อง และ เปลี่ยนแปลง ใน ช่วง รัฐบาล โอบามา ค. ศ. 2009-2016," *วารสาร สังคมศาสตร์* 48, no. 2 (2018): 111-36.

ประกาศว่าจะกลับมาให้ความสำคัญต่อภูมิภาคนี้มากขึ้น ในฐานะมหาอำนาจในแปซิฟิก⁴⁴ ด้วยการดำเนินนโยบายปรับสมดุลทางยุทธศาสตร์ต่อภูมิภาคเอเชีย (Rebalancing/Pivot to Asia) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสหรัฐฯ พยายามเข้ามามีส่วนร่วมกับจีนในหลายประเด็น ทั้งด้านการทูตและความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ในขณะที่เดียวกันสหรัฐฯ ก็ได้กระชับพันธมิตรและหุ้นส่วนในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกกับประเทศต่าง ๆ มากขึ้น เช่น ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และออสเตรเลีย เพื่อจำกัดอิทธิพลของจีนในแง่ของกลยุทธ์ทางทหาร ทั้งยังเพิ่มกำลังทหารในภูมิภาคและมุ่งเน้นการเพิ่มขีดความสามารถเพื่อรับมือกับความท้าทายที่อาจเกิดขึ้นจากจีน ซึ่งรวมถึงดำเนินกิจกรรมทางทหาร เช่น การฝึกซ้อมทางทหารร่วมกับพันธมิตรระดับภูมิภาค โดยรวมแล้วนโยบายของรัฐบาลโอบามาที่มีต่อจีนพยายามที่จะมีส่วนร่วมกับจีนในประเด็นทางเศรษฐกิจและระดับโลก ในขณะที่เดียวกันก็จัดการกับความกังวลเกี่ยวกับพฤติกรรมของจีนด้วย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อรักษาสมดุลระหว่างความร่วมมือและการแข่งขัน โดยตระหนักถึงทั้งโอกาสและความท้าทายที่เกิดจากการเติบโตของจีน หลังจากนั้นเมื่อโดนัลด์ ทรัมป์ ขึ้นดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา จึงได้ดำเนินนโยบายต่อจีนในลักษณะที่เป็นการเผชิญหน้าและกดดันจีนมากกว่ายุคโอบามา โดยทรัมป์มองว่าการเติบโตเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจของจีน ขึ้นมาท้าทายต่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและความมั่นคงของชาติของอเมริกา จนนำไปสู่การดำเนินนโยบายที่แข็งกร้าวต่อจีน เช่น การทำสงครามการค้ากับจีน การเสริมสร้างศักยภาพทางทหารของสหรัฐฯ ในภูมิภาค ตลอดจนกระตุ้นให้พันธมิตรในภูมิภาคมีท่าทีแข็งกร้าวต่อจีน จึงนับได้ว่าความสัมพันธ์จีน-สหรัฐฯ ในยุคทรัมป์นั้น เต็มไปด้วยความกังวล ที่สร้างความตึงเครียดให้ทั้งสองฝ่าย ซึ่งต่อมาในยุคของโจ ไบเดน (2021-ปัจจุบัน) สหรัฐฯ ยังคงมุ่งแข่งขันกับจีน เพื่อกำหนดสภาพแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ สร้างสมดุลของอิทธิพลในโลกที่เอื้อประโยชน์และปกป้องผลประโยชน์สูงสุดต่อสหรัฐฯ ดังเห็นได้จากการประกาศจุดยืนของสหรัฐฯ ต่อจีนในยุทธศาสตร์อินโดแปซิฟิก

สรุปส่วนที่ 3

ทฤษฎีสัจนิยมเชิงรุกเสนอว่ารัฐถูกขับเคลื่อนด้วยความปรารถนาที่จะเพิ่มอำนาจและความปลอดภัยสูงสุด ทำให้การแข่งขันระหว่างรัฐต่าง ๆ ในสภาวะอนาธิปไตยของระบบระหว่างประเทศ เป็นเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยหลังสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่สอง สหรัฐอเมริกาได้เข้ามามีบทบาทและเป็นมหาอำนาจในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทั้งในด้านเศรษฐกิจและการทหารมาโดยตลอด แต่ทว่าเมื่อจีนก้าวขึ้นมาเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจของโลกในศตวรรษที่ 21 ได้กลายเป็นปัจจัยที่ทำให้

⁴⁴ "Remarks By President Obama to the Australian Parliament," 2011, accessed 15 June, 2023,

<https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2011/11/17/remarks-president-obama-australian-parliament>.

สหรัฐฯ ต้องกังวลต่อการขึ้นมาท้าทายอำนาจซึ่งจะสั่นคลอนต่ออำนาจและผลประโยชน์ของสหรัฐฯ ในภูมิภาค ส่งผลทำให้สหรัฐฯ ดำเนินยุทธศาสตร์ปิดล้อมและสกัดกั้นอิทธิพลของจีนที่เข้มข้นขึ้น โดยพยายามที่จะดำเนินความสัมพันธ์แบบคู่ขนาน ทั้งการสร้างปฏิสัมพันธ์ ในขณะที่ดำเนินการสกัดกั้น และปิดล้อมไปด้วย⁴⁵ เช่น การตอบโต้ด้วยการเพิ่มกำลังทหารและเสริมสร้างพันธมิตรกับประเทศในภูมิภาค ด้วยการกระชับความสัมพันธ์กับพันธมิตรเดิมในภูมิภาค ได้แก่ ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น สาธารณรัฐเกาหลี ฟิลิปปินส์ และไทย ประกอบกับการกระชับความสัมพันธ์กับพันธมิตรระดับภูมิภาคชั้นนำ ได้แก่ อินเดีย อินโดนีเซีย มาเลเซีย มองโกเลีย นิวซีแลนด์ สิงคโปร์ ไต้หวัน เวียดนาม และ หมู่เกาะในแปซิฟิก เพิ่มมากขึ้นอีกด้วย ทั้งยังให้ความช่วยเหลือทางทหารแก่ประเทศต่าง ๆ เพิ่มขึ้น รวมถึงการฝึกซ้อม/ผสมทางทหารกับประเทศในภูมิภาค เช่น ความร่วมมือด้านความมั่นคงไตรภาคีระหว่าง ออสเตรเลีย สหราชอาณาจักร และสหรัฐอเมริกา (AUKUS) ซึ่งจะส่งมอบเรือดำน้ำพลังงานนิวเคลียร์ให้กับกองทัพเรือออสเตรเลีย เป็นต้น นอกจากนี้สหรัฐฯ ยังมีความพยายามที่จะขยายความร่วมมือของหน่วยยามฝั่งสหรัฐฯ (US Coast Guard) ให้เข้ามามีบทบาทในภูมิภาคมากขึ้น⁴⁶ ทั้งนี้การยกระดับการตอบโต้จากสหรัฐฯ จะเป็นปัจจัยสำคัญที่กระตุ้นให้จีนดำเนินนโยบายแบบสังคมนิยมเชิงรุกที่ก้าวร้าวขึ้น เพราะต่างฝ่ายต้องการเพิ่มพูนอำนาจ เพื่อดำรงไว้ซึ่งความมั่นคงปลอดภัยและผลประโยชน์ของรัฐตน แม้ปัจจุบันจีนยังไม่สามารถพัฒนาขีดความสามารถทางทหารขึ้นมาทัดเทียมสหรัฐฯ ได้ ซึ่งจะทำให้สหรัฐฯ มีโอกาสที่จะดำเนินยุทธศาสตร์เพื่อกลับมาเป็นแกนกลางของสถาปัตยกรรมทั้งด้านความมั่นคงและการทหารในภูมิภาคได้ แต่ในทางเศรษฐกิจนั้น จากยุทธศาสตร์หนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง ได้ส่งผลให้จีนกลายเป็นคู่ค้าอันดับ 1 ของประเทศในอาเซียน จึงมีแนวโน้มที่จีนจะกลายเป็นศูนย์กลางอำนาจทางเศรษฐกิจในภูมิภาคมากกว่าสหรัฐฯ⁴⁷ ทำให้การแข่งขันระหว่างสหรัฐฯ และจีนมีแนวโน้มที่จะดำเนินต่อไปและทวีความเข้มข้นขึ้น และจะส่งผลให้การคาดการณ์ปัจจัยการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ที่จะผันเปลี่ยนตามผลประโยชน์ทางการเมืองและเศรษฐกิจของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จะมีนัยต่อการเลือกฝ่ายอีกด้วย

⁴⁵ Prapat Thepchatree, "ยุทธศาสตร์ สหรัฐ ต่อ จีน ใน ศตวรรษ ที่ 21," *Journal of Multidisciplinary Academic Research and Development (JMARD)* 1, no. 3 (2019): 15-18.

⁴⁶ "Indo pacific strategy of the United States."

⁴⁷ นักรินทร์ เพชรสิงห์, "แนวโน้มความมั่นคง: พลวัตใหม่ ในการดำเนินยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง," (2561).

ส่วนที่ 4

วิเคราะห์ผลกระทบต่อความมั่นคงทางทะเลของไทยจากการขยายอิทธิพลเชิงรุก ของจีนในกัมพูชา

แม้ว่าจีนต้องการแสดงให้เห็นว่า มีความต้องการผลักดันประเด็นด้านการพัฒนาเศรษฐกิจผ่านยุทธศาสตร์หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง ซึ่งทำให้เกิดความสัมพันธ์ในลักษณะหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจระหว่างจีนกับประเทศต่าง ๆ มากขึ้น อีกทั้งยังส่งเสริมกรอบความร่วมมือด้านอื่น ๆ ด้วยเช่นกัน เช่น การยกสถานะขึ้นเป็นหุ้นส่วนเชิงยุทธศาสตร์แบบรอบด้าน (Strategic partnership) ระหว่างจีนกับอาเซียน ตามวิสัยทัศน์ความเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ ค.ศ. 2030 เพื่อส่งเสริมสันติภาพ ความมั่นคงและความมีเสถียรภาพในภูมิภาคร่วมกัน ภายใต้ข้อริเริ่มหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางของจีน (BRI) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของความพยายามที่จะผลานยุทธศาสตร์การเชื่อมต่อต่าง ๆ ในภูมิภาคเข้าด้วยกัน⁴⁸ ซึ่งจะช่วยลดความตึงเครียดระหว่างจีนกับประเทศคู่ขัดแย้งได้ แต่มีข้อสังเกตว่าความร่วมมือต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น มักเป็นประเด็นที่ไม่ได้ส่งผลต่ออำนาจหรือสิทธิอธิปไตยของจีน เหมือนดังเช่น กรณีไต้หวัน และข้อพิพาทในทะเลจีนใต้ ซึ่งจีนไม่ได้มุ่งแก้ปัญหาเหล่านั้นโดยตรง แต่ใช้การเลี่ยงปัญหาด้วยการสร้างความร่วมมือที่จะทำให้ข้อขัดแย้งเพียงถูกลดระดับความตึงเครียดลง ทำให้ประเด็นข้อขัดแย้งหลักเหล่านั้นยังคงไม่ถูกแก้ไข ในขณะที่จีนก็ยังคงมุ่งสร้างเกาะเทียม เพื่อเสริมกำลังทหารบนเกาะที่สร้างขึ้นอย่างน้อย 3 เกาะ ในบริเวณทะเลจีนใต้ ซึ่งเป็นพื้นที่ ที่ยังมีข้อพิพาทเรื่องกรรมสิทธิ์กับหลายประเทศคู่ขัดแย้ง⁴⁹ ส่งผลทำให้มองได้ว่าการที่จีนเข้าร่วมกรอบความร่วมมือต่าง ๆ มากขึ้นนั้น เพราะต้องการขยายอิทธิพลเข้าไปมีบทบาทในเวทีระหว่างประเทศมากขึ้น เพื่อลดความตึงเครียดและผลักดันให้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศคู่ขัดแย้งสามารถเกิดขึ้นได้ อย่างไรก็ตามความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างจีนกับกัมพูชาก็แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศที่เข้าร่วมจำเป็นต้องพึ่งพาเงินมากขึ้น สะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของจีนที่เพิ่มขึ้นในแต่ละประเทศ ซึ่งนำไปสู่แนวโน้มการขยายกิจกรรมทางทหารของจีนออกไปเพื่อดูแลผลประโยชน์ในภูมิภาคต่าง ๆ ส่งผลต่อเสถียรภาพและความมั่นคงในภูมิภาค โดยเฉพาะในอ่าวไทย ในขณะเดียวกันก็เป็นปัจจัยที่ทำให้สหรัฐอเมริกาต้องเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อจำกัดอิทธิพลของจีนในภูมิภาค โดยผู้เขียนจะแบ่งการอธิบาย

⁴⁸ "ASEAN-China Strategic Partnership Vision 2030," the Association of Southeast Asian Nations (ASEAN) 2018, accessed 15 June, 2023, <https://asean.org/asean-china-strategic-partnership-vision-2030/>.

⁴⁹ "สหรัฐฯ ยันจีนสร้างฐานบนเกาะเทียมในทะเลจีนใต้," ไทยรัฐออนไลน์, 2022, accessed 10 June, 2023, <https://www.thairath.co.th/news/foreign/2347522>.

ออกเป็น 3 ส่วนย่อย ส่วนที่หนึ่ง กล่าวถึงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์จีน-กัมพูชา ที่ส่งผลต่อการแข่งขันระหว่างสหรัฐฯ และจีน ตามมุมมองทฤษฎีสัจนิยมเชิงรุก ส่วนที่สอง กล่าวถึงการวิเคราะห์ผลกระทบจากแนวโน้มการแข่งขันระหว่างรัฐมหาอำนาจที่แผ่ขยายอิทธิพลเข้ามาในอ่าวไทย ต่อความมั่นคงทางทะเลของประเทศไทย และส่วนที่สาม คือส่วนสรุป

วิเคราะห์ความสัมพันธ์จีน-กัมพูชา ที่ส่งผลต่อการแข่งขันระหว่างสหรัฐฯ และจีน ตามมุมมองทฤษฎีสัจนิยมเชิงรุก

กัมพูชาตั้งอยู่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และมีแนวชายฝั่งยาวตลอดอ่าวไทย ซึ่งอยู่ใกล้กับช่องแคบมะละกา จึงเป็นประเทศที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์สำหรับทั้งสหรัฐฯ และจีน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านความมั่นคงทางทะเล ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาจีนจึงได้ลงทุนเป็นจำนวนมากในด้านโครงสร้างพื้นฐานของกัมพูชา ซึ่งรวมถึงการสร้างท่าเรือน้ำลึกที่เกาะกงบนชายฝั่งตะวันตกเฉียงใต้ของกัมพูชา พร้อมทั้งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่ออำนวยความสะดวกในการคมนาคมทางทะเลอื่น ๆ ส่งผลทำให้จีนสามารถเข้าถึงเส้นทางเดินเรือที่สำคัญในภูมิภาคได้สะดวกยิ่งขึ้น ทั้งนี้ท่าเรือในกัมพูชาแสดงให้เห็นถึงศักยภาพในการรองรับกิจกรรมทางทหารของจีนในภูมิภาค จึงมีแนวโน้มที่จีนจะใช้ท่าเรือเพื่อจุดประสงค์ทางทหาร⁵⁰ ประกอบกับการดำเนินกลยุทธ์ของจีนในการกระชับความสัมพันธ์กับกัมพูชาให้แน่นแฟ้นขึ้นผ่านความช่วยเหลือทั้งด้านเศรษฐกิจและการเมืองแบบไม่มีเงื่อนไข⁵¹ ยิ่งส่งผลทำให้จีนมีอิทธิพลทั้งด้านเศรษฐกิจและการเมืองเพิ่มมากขึ้นในกัมพูชา นำไปสู่ข้อกังวลของสหรัฐฯ ต่ออิทธิพลจีนที่เพิ่มขึ้นในภูมิภาค⁵² ปัจจัยดังกล่าวจึงเป็นแรงผลักดันให้สหรัฐฯ ต้องดำเนินการเพื่อตอบโต้อิทธิพลของจีนในกัมพูชา ด้วยการกระชับความสัมพันธ์กับประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาค เช่น เวียดนามและไทย เพิ่มมากขึ้น ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานของจีนในกัมพูชาจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่การแข่งขันทางภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างมหาอำนาจทั้งสองในอ่าวไทยที่เพิ่มมากขึ้น และส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพความมั่นคงทางทะเลในอ่าวไทย

วิเคราะห์ผลกระทบจากแนวโน้มการแข่งขันระหว่างรัฐมหาอำนาจที่แผ่ขยายอิทธิพลเข้ามาในอ่าวไทย ต่อความมั่นคงทางทะเลของประเทศไทย

เมื่อพิจารณาที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทยแล้ว จะเห็นได้ว่าน่านน้ำอ่าวไทยมีลักษณะเป็นกึ่งปิด (Semi Enclosed Sea) ที่ล้อมล้อมด้วยน่านน้ำที่เป็นเขตเศรษฐกิจจำเพาะของประเทศต่าง ๆ ถึง 2 ชั้น ด้านอ่าวไทยชั้นในคือ ประเทศกัมพูชา เวียดนาม และมาเลเซีย และชั้นนอก คือ

⁵⁰ Insikt Group, "Despite US Sanctions, Large-Scale Belt and Road Initiative Project in Cambodia Forges Ahead," 7-8.

⁵¹ ณัฐริกา ราชชัย, "ความสัมพันธ์จีน-กัมพูชา 2012-2019 " จุลสารความมั่นคงศึกษา 213 (2021): 4-5.

⁵² Insikt Group, "Despite US Sanctions, Large-Scale Belt and Road Initiative Project in Cambodia Forges Ahead," 2.

ประเทศจีน อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ ส่วนทางด้านตะวันตก พื้นที่ตอนเหนือของช่องแคบมะละกา ถูกโอบล้อมด้วยน่านน้ำของประเทศมาเลเซีย และอินโดนีเซีย ส่วนพื้นที่ตอนบนของทะเลอันดามันถูกโอบล้อมด้วยน่านน้ำของประเทศอินเดียและเมียนมา⁵³ จากสภาพทางภูมิศาสตร์ดังกล่าว รวมทั้งความสำคัญของทะเลต่อประเทศไทยซึ่งมีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ประกอบกับการใช้เป็นเส้นทางคมนาคมในการนำเข้า-ส่งออกสินค้าทางทะเล รวมถึงอุตสาหกรรมต่าง ๆ และการท่องเที่ยว ก่อให้เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสร้างรายได้จำนวนมากต่อประเทศ ซึ่งมีมูลค่าโดยรวมทั้งสิ้นกว่า 24 ล้านล้านบาทต่อปี⁵⁴ และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงนับว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่พึ่งพาทะเล (Maritime Nations) เสถียรภาพความมั่นคงทางทะเลในอ่าวไทยจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ไม่ใช่เพียงแค่ด้านความมั่นคง แต่รวมถึงด้านการพัฒนาทางเศรษฐกิจอีกด้วย แต่ทว่าการแข่งขันกันแสวงหาผลประโยชน์ทางทะเลของประเทศที่มีที่ตั้งอยู่โดยรอบอ่าว ส่งผลให้ประเทศไทยซึ่งนับเป็นตัวแสดงหลักที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อการค้าและการลงทุนในอ่าวไทยมาตั้งแต่อดีต ต้องเผชิญกับข้อท้าทายมาโดยตลอด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติในอ่าวไทย เช่น น้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ และการประมง ทั้งนี้ยังมีปัจจัยเสริมอื่น ๆ ที่เข้ามาทำให้เกิดความตึงเครียดมากขึ้น เช่น ข้อพิพาทเกี่ยวกับดินแดนและปัจจัยทางภูมิรัฐศาสตร์ จึงทำให้เกิดความตึงเครียดที่ส่งผลต่อความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาคอย่างไรก็ตาม อิทธิพลของไทยในอ่าวไทยกำลังถูกท้าทายมากขึ้น โดยเฉพาะอิทธิพลที่เพิ่มขึ้นของจีนในกัมพูชา ภายใต้การลงทุนจากยุทธศาสตร์หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความพยายามของจีนในการแผ่ขยายอิทธิพลที่จะนำไปสู่การครอบงำทางเศรษฐกิจและการเมืองออกไปในประเทศต่าง ๆ นอกจากนี้จะเห็นได้ว่าการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานของจีนในกัมพูชาจะช่วยให้จีนมีความสามารถในการเข้าถึงและควบคุมเส้นทางการค้าทางทะเลในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้มากขึ้น อีกทั้งการก่อสร้างท่าเรือขนาดใหญ่และสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการคมนาคมทางทะเล ก็เป็นการแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มการขยายกิจกรรมทางทหารของจีนเพื่อเข้ามาดูแลผลประโยชน์ของตนในภูมิภาค อิทธิพลของจีนที่เพิ่มขึ้นในกัมพูชาจึงนับเป็นตัวแปรที่สำคัญที่จะตอบสนองต่อความต้องการแผ่ขยายอำนาจของจีน ซึ่งมีแนวโน้มที่จะแผ่ขยายเข้ามาในอ่าวไทยซึ่งนับได้ว่าเป็นเขตอิทธิพลของไทย ส่งผลให้ไทยอาจต้องพิจารณาผลประโยชน์ด้านความมั่นคงทางทะเลของตนเองอย่างรอบคอบ ดังนั้นจากปัจจัยต่าง ๆ ที่กล่าวมาในข้างต้น อิทธิพลที่เพิ่มขึ้นของจีนในกัมพูชามีแนวโน้มที่จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเลของไทย ดังนี้

⁵³ สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ, แผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล พ.ศ.2558-2564.

⁵⁴ กองทัพเรือ, ยุทธศาสตร์กองทัพเรือ พ.ศ.2558-2567.

1.ผลกระทบด้านความมั่นคงทางทะเลของไทย การก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานของเงินใน กัมพูชา เช่น ท่าเรือน้ำลึกและสนามบินขนาดใหญ่ จะช่วยให้เงินมีฐานที่มั่นทางยุทธศาสตร์ในทะเลจีน ใต้ และยังเปิดโอกาสให้เงินขยายแสนยานุภาพทางเรือของตนต่อไปยังมหาสมุทรอินเดียได้อีกด้วย ส่งผลให้เงินมีขีดความสามารถในการเข้าถึงและควบคุมเส้นทางการค้าทางทะเลในภูมิภาคต่าง ๆ ได้ มากขึ้น จึงมีแนวโน้มที่เงินอาจใช้ท่าเรือเพื่อวัตถุประสงค์ทางทหาร ซึ่งกลายเป็นปัจจัยที่ดึงดูดประเทศ มหาอำนาจอื่น เช่น สหรัฐอเมริกา ให้พยายามเข้ามาจำกัดการแผ่ขยายอำนาจของเงินในภูมิภาค นำไปสู่การแข่งขันเพื่อแย่งชิงอำนาจและเขตอิทธิพลในอ่าวไทยที่เข้มข้นขึ้น ซึ่งจะกระทบต่อความ มั่นคงทางทะเลในอ่าวไทย นอกจากนั้น ปัญหาของการหลั่งไหลเข้ามาของเงินทุนและแรงงานชาวจีน ซึ่งธุรกิจส่วนใหญ่ของนักลงทุนชาวจีนจะนำเข้ามาแรงงานมาจากประเทศจีน และมักทำธุรกิจในรูปแบบ ครอบงำ กล่าวคือธุรกิจต่าง ๆ ของเงินที่มาลงทุนในกัมพูชามักจะทำธุรกิจร่วมกันเอง ทำให้เงิน หมุนเวียนกลับไปอยู่ที่ชาวจีน ส่งผลให้ภาคธุรกิจของผู้คนในท้องถิ่นไม่ได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ อย่างแท้จริง⁵⁵ ส่งผลให้เกิดการแย่งงานจากภาคแรงงานท้องถิ่น ทั้งยังทำให้ราคาอสังหาริมทรัพย์ใน กัมพูชาเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งบีบให้ผู้คนท้องถิ่นต้องย้ายถิ่นฐานออกนอกเมืองจากค่าครองชีพที่สูงขึ้น⁵⁶ ผลกระทบเหล่านี้ได้กลายเป็นปัจจัยที่ทำให้ปัญหาอาชญากรรมในกัมพูชาเพิ่มสูงขึ้นในหลายรูปแบบ เช่น ยาเสพติด การค้าประเวณี การลักลอบเข้าเมืองแบบผิดกฎหมาย การฟอกเงิน การละเมิดสิทธิ มนุษยชน และการใช้แรงงานเด็ก เป็นต้น⁵⁷ การเพิ่มขึ้นของอิทธิพลจากการลงทุนและอพยพของ แรงงานชาวจีน จึงเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรม การดำเนินชีวิตและความเป็นอยู่ ของผู้คนท้องถิ่นในกัมพูชา ซึ่งมีแนวโน้มที่จะขยายตัวจนกลายเป็นปัญหาข้ามดินแดน ผ่านช่อง ทางการค้าคมนาคมทางทะเล เช่น อาชญากรรมข้ามชาติ การลักลอบค้ายาเสพติดและของผิดกฎหมาย การค้ามนุษย์ เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาค โดยเฉพาะใน อ่าวไทย

2.ผลกระทบต่อผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเลของไทย จากการที่เงินเข้ามาลงทุนก่อสร้าง บริเวณชายฝั่งของกัมพูชา มีแนวโน้มที่จะส่งผลกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพและ สิ่งแวดล้อมทางทะเล จากการขาดมาตรฐานในการควบคุมการดำเนินการก่อสร้างโดยไม่คำนึงถึง ผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม สุขภาพ ตลอดจนการทิ้งมลพิษจากโรงงานและสถานที่ก่อสร้างลงสู่

⁵⁵ ญัตติกาลา รัชชัย, "ความสัมพันธ์จีน-กัมพูชา 2012-2019 " 17-18.

⁵⁶ เรื่องเดียวกัน, 22-23.

⁵⁷ Al Jazeera English, "CAMBODIA'S CASINO GAMBLE," (15 มีนาคม 2566).

<https://www.youtube.com/watch?v=6ubscmDpZJc>.

ทะเลโดยตรงจากโครงการสีหนุวิลล์⁵⁸ ซึ่งเป็นอันตรายต่อระบบนิเวศทางทะเล และทรัพยากรป่าไม้ บริเวณชายฝั่ง ก่อให้เกิดอันตรายต่อความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่⁵⁹ ทั้งนี้ความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมไม่ได้กระทบเพียงแค่กัมพูชา แต่มีแนวโน้มที่จะส่งผลกระทบต่อชุมชนชายฝั่งในอ่าวไทย ตัวอย่างเช่น สถิติจากรูปที่ 4 จะเห็นได้ว่าแนวโน้มขอผลผลิตทางการประมงของไทยลดลงอย่างต่อเนื่อง จึงมีนัยสำคัญต่อผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเลของไทย นอกจากนี้การที่จีนเป็นผู้ลงทุนต่างชาติที่ใหญ่ที่สุดในด้านพลังงานในกัมพูชา⁶⁰ อาจส่งผลต่อการเจรจาข้อตกลงในพื้นที่ทับซ้อนทางทะเลระหว่างไทยและกัมพูชา ดังรูปที่ 5 ซึ่งเป็นบริเวณที่ได้รับการสำรวจพบทรัพยากรน้ำมันและก๊าซธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ที่จะส่งผลต่อแนวทางการเจรจาเดิม ซึ่งไทยได้เสนอให้แก้ไขปัญหาแบ่งออกเป็น 2 เรื่อง ได้แก่ การเจรจาเพื่อจัดทำความตกลงสำหรับการพัฒนาแหล่งทรัพยากรปิโตรเลียมซึ่งอยู่ในพื้นที่ทับซ้อนร่วมกัน และการเจรจาเพื่อจัดทำข้อตกลงแบ่งเขตแดนสำหรับทะเลอาณาเขตไหล่ทวีป และเขตเศรษฐกิจจำเพาะในพื้นที่ที่ต้องแบ่งเขต ซึ่งสามารถยอมรับร่วมกันได้ โดยกำหนดให้ดำเนินการเจรจาไปพร้อมกันในลักษณะที่ไม่สามารถแบ่งแยกเจรจาเฉพาะเรื่องไม่ได้⁶¹ การกำหนดให้เกิดการเจรจาโดยผูกประเด็นทั้งสองไว้ด้วยกัน เพื่อเป็นเครื่องมือในการตีกรอบการเจรจาระหว่างไทยกับกัมพูชา ไม่ให้ฝ่ายไทยเสียอำนาจในการเจรจาต่อรองในประเด็นการแบ่งเขตแดนทางทะเลกับกัมพูชา เนื่องจากแม้ฝ่ายกัมพูชาจะยอมลงนามในข้อตกลงร่วมกัน แต่กลับยังคงให้ความสำคัญกับการเจรจาในประเด็นการพัฒนาร่วมเพื่อแบ่งผลประโยชน์ที่จะได้รับจากทรัพยากรน้ำมันและก๊าซธรรมชาติในพื้นที่ทับซ้อน มากกว่าประเด็นเรื่องการแบ่งเขตแดนทางทะเล จึงทำการการเจรจาในการแบ่งเขตแดนทางทะเลไม่ได้รับความคืบหน้ามาหลายทศวรรษ ทั้งนี้อิทธิพลทางเศรษฐกิจและทางการเมืองของจีนในกัมพูชา อาจส่งผลต่อทั้งการเมืองภายในและการเมืองภายนอกของกัมพูชาในอนาคตได้ จึงมีแนวโน้มที่อาจถูกกลุ่มที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจของจีนเข้ามามีบทบาทในการผลักดัน บีบให้ข้อตกลงเรื่องพัฒนาร่วมสำเร็จก่อนการแบ่งเขตแดนทางทะเล ส่งผลให้ประเทศไทยเสียอำนาจและสิทธิอธิปไตยเหนือพื้นที่ทับซ้อน ซึ่งจะกระทบต่อผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล

⁵⁸ Sovinda Po and Kimkong Heng, "Assessing the impacts of Chinese investments in Cambodia: the case of Preah Sihanoukville province" (paper presented at the Pacific Forum Issues & Insights, 2019), 12.

⁵⁹ เรื่องเดียวกัน, 11-13.

⁶⁰ ณัฐริกา ราชชัย, "ความสัมพันธ์จีน-กัมพูชา 2012-2019 " 9.

⁶¹ ถนอม เจริญลาภ, "เขตแดนทางทะเลของไทย," จุลสารความมั่นคงศึกษา 110 (2555): 25-31.

ตารางที่ 1.1 ปริมาณสัตว์น้ำเค็มและสัตว์น้ำจืด จำแนกตามวิธีการประมง ปี 2545 - 2564
Table 1.1 Fisheries production in quantity by sub-sectors, 2002 - 2021

ปริมาณ (Unit) : 1,000 ตัน (Ton)

ปี Year	รวม Total	จับธรรมชาติ (Capture)		เพาะเลี้ยง (Culture)	
		น้ำเค็ม (Marine)	น้ำจืด (Inland)	เพาะเลี้ยงชายฝั่ง (Coastal culture)	น้ำจืด (Freshwater culture)
2545 (2002)	3,797.0	2,643.7	198.7	660.1	294.5
2546 (2003)	3,914.0	2,651.2	198.4	703.3	361.1
2547 (2004)	4,099.6	2,635.9	203.7	736.3	523.7
2548 (2005)	4,118.5	2,615.6	198.8	764.7	539.4
2549 (2006)	4,053.1	2,484.8	214.0	826.9	527.4
2550 (2007)	3,675.4	2,079.4	225.6	845.3	525.1
2551 (2008)	3,204.2	1,644.8	228.6	808.3	522.5
2552 (2009)	3,287.3	1,663.8	206.8	894.8	521.9
2553 (2010)	3,062.6	1,601.3	209.3	755.4	496.6
2554 (2011)	3,036.5	1,610.4	224.7	817.0	384.4
2555 (2012)	2,991.6	1,500.2	219.4	817.7	454.3
2556 (2013)	2,822.1	1,614.5	210.3	561.5	435.8
2557 (2014)	2,567.8	1,488.3	181.8	482.6	415.1
2558 (2015)	2,421.6	1,317.2	184.1	508.8	411.5
2559 (2016)	2,413.9	1,343.3	188.9	500.1	381.6
2560 (2017)	2,381.7	1,300.4	192.6	481.5	407.2
2561 (2018)	2,458.7	1,392.9	143.9	496.1	425.8
2562 (2019)	2,490.6	1,410.7	116.5	536.5	426.9
2563 (2020)	2,600.6	1,472.4	116.8	556.8	454.6
2564 (2021)	2,402.9	1,299.5	112.6	540.1	450.7

รูปที่ 4 สถิติปริมาณสัตว์น้ำเค็มและน้ำจืด จำแนกตามวิธีการทำประมงปี 2545-2564

ที่มา : สถิติการประมงแห่งประเทศไทย กลุ่มสถิติการประมง กรมประมง กระทรวงเกษตรและ
สหกรณ์

รูปที่ 5 พื้นที่ทับซ้อนทางทะเล ไทย-กัมพูชา

ที่มา : เอกสารวิเคราะห์เชิงยุทธศาสตร์ แนวทางการแก้ไขปัญหาข้อพิพาทบริเวณพื้นที่ทับซ้อน
ระหว่าง ไทย-กัมพูชา⁶²

⁶² ศักดิ์สิทธิ์ แสงชนินทร์ and จูติรัตน์ ทรัพย์พรหม, เอกสารวิเคราะห์เชิงยุทธศาสตร์ แนวทางการแก้ไขปัญหาข้อพิพาทบริเวณพื้นที่ทับซ้อนระหว่าง ไทย-กัมพูชา, 2551.

สรุปส่วนที่ 4

ยุทธศาสตร์หนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทางของจีน เป็นเครื่องมือที่จะทำให้จีนสามารถแผ่ขยาย อิทธิพลเชิงรุก ผ่านการครอบงำทางเศรษฐกิจ ที่จะนำมาซึ่งการสร้างรายได้เปรียบทางการเมือง และ ส่งผลให้นำไปสู่แนวโน้มการแผ่ขยายกิจกรรมทางทหารของจีนออกไปยังภูมิภาคต่าง ๆ ทั้งนี้อิทธิพล ของจีนที่เพิ่มขึ้นในกัมพูชา ได้สะท้อนให้เห็นว่าจีนมีความต้องการแผ่ขยายอำนาจเข้ามาในภูมิภาค มากขึ้น โดยเฉพาะในอ่าวไทย จึงมีแนวโน้มที่จะเป็นข้อท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางทะเล ในอ่าวไทย และอาจมีนัยสำคัญทางยุทธศาสตร์ที่กว้างขึ้น โดยผลกระทบที่เกิดขึ้นจะส่งผลกระทบต่อความ มั่นคงทางทะเลและผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเลของประเทศไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ส่วนที่ 5

สรุป

ในมุมมองของทฤษฎีสัจนิยมเชิงรุก (Offensive Realism) ความสามารถในการควบคุมและเข้าถึงทรัพยากรทางทะเลเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการรักษาความเข้มแข็งและอำนาจของรัฐ จึงเห็นได้ว่าจีนยังคงมุ่งแผ่ขยายอำนาจเชิงรุก ผ่านเครื่องมือและกลไกทางเศรษฐกิจ ซึ่งจะช่วยให้การแผ่ขยายอิทธิพลทางการเมือง และการทหารออกไปในภูมิภาคต่าง ๆ ได้มากขึ้น เพื่อก้าวขึ้นเป็นผู้ครองความเป็นเจ้า (hegemony) จากอิทธิพลที่เพิ่มขึ้นของจีนในกัมพูชา แสดงให้เห็นว่าการช่วยเหลือและการลงทุนด้านเศรษฐกิจ ภายใต้ยุทธศาสตร์หนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง จะส่งผลให้จีนมีความได้เปรียบที่นำไปสู่การครอบงำทางเศรษฐกิจและการเมืองกับประเทศต่าง ๆ ได้มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้การสร้างท่าเรือน้ำลึกและสนามบินนานาชาติขนาดใหญ่ในกัมพูชา ก็สะท้อนให้เห็นถึงขีดความสามารถในการรองรับกิจกรรมทางทหารของจีนในภูมิภาค ซึ่งมีแนวโน้มที่จะแผ่ขยายอำนาจและอิทธิพลเข้ามาในอ่าวไทย และจะส่งผลกระทบต่อประเทศที่ตั้งอยู่โดยรอบอ่าว โดยเฉพาะประเทศไทย

ส่วนการที่จีนเข้าร่วมกรอบความร่วมมือในระดับทวิภาคีและพหุภาคีกับประเทศต่าง ๆ มากขึ้นนั้น จึงอาจมองได้ว่าเป็นเพียงประเด็นรองที่ใช้เพื่อลดความตึงเครียดระหว่างประเทศคู่ขัดแย้ง ซึ่งจะช่วยให้จีนสามารถผลักดันความร่วมมือทางเศรษฐกิจได้ง่ายขึ้น ขณะที่ยังคงมีความต้องการแผ่ขยายอำนาจ ดังเห็นได้จากการก่อสร้างเกาะเทียมในพื้นที่ข้อพิพาทในทะเลจีนใต้ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้จีนสามารถเข้าครอบครองพื้นที่และสร้างข้อได้เปรียบทางภูมิรัฐศาสตร์ ทั้งนี้การแผ่ขยายอิทธิพลเชิงรุกของจีนจะกลายเป็นปัจจัยที่ทำให้สหรัฐฯ ต้องเข้ามามีบทบาทและพยายามจำกัดการขยายอำนาจของจีน เพื่อดำรงไว้ซึ่งอำนาจและผลประโยชน์ในภูมิภาค ขณะที่จีนก็ต้องการแผ่ขยายอิทธิพลขึ้นมาแข่งขันกับสหรัฐฯ เพื่อครอบงำในภูมิภาคมากขึ้น ซึ่งจะทำให้ความขัดแย้งมีแนวโน้มที่จะยกระดับสูงขึ้นและขยายเป็นวงกว้าง ส่งผลกระทบต่อเหล่าประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งล้วนมีความต้องการและผลประโยชน์ที่แตกต่างกัน โดยแม้แต่รัฐที่มีประเด็นพิพาทโดยตรงกับจีน อย่างฟิลิปปินส์และเวียดนาม ก็ยังตระหนักดีว่า จีนเป็นปัจจัยที่สามารถเอื้ออำนวยต่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของตนได้ด้วยเช่นกัน การดำเนินยุทธศาสตร์ของทั้ง 2 ฝ่าย จึงเป็นตัวกระตุ้นให้บรรยากาศการแข่งขันของสหรัฐฯ และจีนไม่ได้ส่งผลกระทบต่อประเทศในภูมิภาคแค่เพียงการกดดันเชิงสัญลักษณ์อีกต่อไป แต่จะเป็นแรงกดดันที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น⁶³ เช่น การแข่งขันกันสร้างสถาปัตยกรรมด้านความมั่นคงและเศรษฐกิจส่วนภูมิภาค เป็นต้น

⁶³ สถาพร บุญประเสริฐ, การแข่งขันระหว่างจีนกับสหรัฐอเมริกาในระยะ 20 ปี (ปี 2564-2583): นัยต่อภูมิภาคและไทย, 2564.

บรรณานุกรม

- "China Is at Risk of Becoming a Colonialist Power." Financial Times, 2018, accessed 2 ธันวาคม, 2565, <https://www.ft.com/content/186743b8-bb25-11e8-94b2-17176fbf93f5>.
- "Asean-China Strategic Partnership Vision 2030." the Association of Southeast Asian Nations (ASEAN) 2018, accessed 15 June, 2023, <https://asean.org/asean-china-strategic-partnership-vision-2030/>.
- "Cambodia Economic Update." World Bank, 2022, accessed 20 ธันวาคม, 2565, <https://www.worldbank.org/en/country/cambodia/publication/cambodia-economic-monitor-reports>.
- Damuri, Yose Rizal, Vidhyandika Perkasa, Raymond Atje, and Fajar Hirawan. "Perceptions and Readiness of Indonesia Towards the Belt and Road Initiative." *Centre for Strategic and International Studies* (2019).
- Department of International Trade Promotion, Ministry of Commerce, Thailand. "Dara Sakor โครงการเมกะโปรเจกต์ของจีนบนชายฝั่งทะเลกัมพูชา." *Cambodia Compass special edition Issue 10* (2020). https://ditp.go.th/contents_attach/636733/636733.pdf.
- "Hiding in Plain Sight: Chinese Expansion in Southeast Asia." war on the rocks, 2019, accessed 15 มกราคม, 2566, <https://warontherocks.com/2019/05/hiding-in-plain-sight-chinese-expansion-in-southeast-asia/>.
- English, Al Jazeera. "Cambodia's Casino Gamble." 15 มีนาคม 2566. <https://www.youtube.com/watch?v=6ubscmDpZJc>.
- Fooa, Nam, Hooi Hooi Leanb, and Ruhul Salima. "The Impact of China's One Belt One Road Initiative on International Trade in the Asean Region." *North American Journal of Economics and Finance* 54 (2020).
- Grimsditch, Neil Loughlin & Mark. *How Local Political Economy Dynamics Are Shaping the Belt and Road Initiative*. Third World Quarterly. Vol. 42, 2021. doi:10.1080/01436597.2021.1950528.

- "Despite Us Sanctions, Large-Scale Belt and Road Initiative Project in Cambodia Forges Ahead." recorded future, 2022, accessed 10 มกราคม, 2566,
<https://www.recordedfuture.com/despite-us-sanctions-large-scale-belt-and-road-initiative-project-in-cambodia-forges-ahead>.
- Heath, Timothy R. *China's Pursuit of Overseas Security*. RAND Corporation (Santa Monica, Calif.: 2018).
https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/research_reports/RR2200/RR2271/RAND_RR2271.pdf.
- Hongming, Zhang. *China-Africa Relations: Review and Analysis*. Vol. 1: Paths International Limited, 2014.
- "Remarks by President Obama to the Australian Parliament." 2011, accessed 15 June, 2023, <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2011/11/17/remarks-president-obama-australian-parliament>.
- "Indo Pacific Strategy of the United States." The white house, 2022, accessed 15 June, 2023, <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2022/02/U.S.-Indo-Pacific-Strategy.pdf>.
- "เหรียญสองด้านความสัมพันธ์ ‘กัมพูชาและจีน’ มิตรแท้ร่วมดันเศรษฐกิจภูมิภาคให้โตไม่หยุด." accessed 18 December 2022, <https://www.salika.co/2022/08/26/cambodia-china-economic-development-cooperation/>.
- Loughlin, Neil "Chinese Linkage, Leverage, and Cambodia's Transition to Hegemonic Authoritarianism." *Democratization* 28, no. 4 (2021): 840-57.
- Mearsheimer, John J. *The Tragedy of Great Power Politics*. New York: WW Norton & Company, 2001.
- Noguchi, Kazuhiko. "Bringing Realism Back In: Explaining China's Strategic Behavior in the Asia-Pacific." *Asia-Pacific Review* 18, no. 2 (2011): 60-85.
- "Cambodia Economic." 2022, accessed 20 December 2022,
<https://oec.world/en/profile/country/khm?latestTrendsFlowSelectorNonSubnat=flow1&latestTrendsFlowSelectorNonSubnatLatestTrends=flow1&latestTrendsScaleSelectorNonSubnat=Trade+Value+Growth#yearly-trade>.

- Po, Sovinda, and Kimkong Heng. "Assessing the Impacts of Chinese Investments in Cambodia: The Case of Preah Sihanoukville Province." Paper presented at the Pacific Forum Issues & Insights, 2019.
- Raymond, Gregory. "Tipping the Balance in Southeast Asia? Thailand, the United States and China." *Thailand, the United States and China (November 7, 2017)*. Centre of Gravity series paper 37 (2017).
- Suporn, Thapiporn. "The Us-China Power Rivalries in the Obama Era: The Limits of American Alliance and the Challenges of (Not) Choosing Sides in Southeast Asia." *Thai Journal of East Asian Studies* 23, no. 1 (2019): 304-22.
- Thepchatree, Prapat. "ยุทธศาสตร์ สหรัฐ ต่อ จีน ใน ศตวรรษ ที่ 21." *Journal of Multidisciplinary Academic Research and Development (JMARD)* 1, no. 3 (2019): 1-27.
- "China Remains Top in Kingdom's Fdi Last Year." Khmer Times, accessed 18 ธันวาคม, 2566, <https://www.khmertimeskh.com/501068035/china-remains-top-in-kingdoms-fdi-last-year/>.
- Wiley-Blackwell. "Djibouti China to Build Navy Base." *Africa Research Bulletin* (December 1st–31st 2015 2015): 20837-38.
- Zhang, Jie. *China's Belt and Road Initiatives and Its Neighboring Diplomacy*. New Jersey: World Scientific, 2016.
- กองทัพเรือ. ยุทธศาสตร์กองทัพเรือ พ.ศ.2558-2567.
- กัลยา เจริญยิ่ง. "บทบาท ของ สหรัฐอเมริกา ใน ฐานะ จักรวรรดิ ที่ ไตร่ตรอง ใน ภูมิภาค เอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้: ความ ต่อ เนื่อง และ เปลี่ยนแปลง ใน ช่วง รัฐบาล โอบามา ค. ศ. 2009-2016." *วารสาร สังคมศาสตร์* 48, no. 2 (2018): 111-36.
- ณัฐธิดา ธงชัย. "ความสัมพันธ์จีน-กัมพูชา 2012-2019 ". *จุลสารความมั่นคงศึกษา* 213 (2021).
- ถนอม เจริญลาภ. "เขตแดนทางทะเลของไทย." *จุลสารความมั่นคงศึกษา* 110 (2555).
- นัครินทร์ เพชรสิงห์. "แนวโน้มความมั่นคง: พลวัตใหม่ ในการดำเนินยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง." (2561).
- ปณต แสงเทียน. "ยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมทางทะเลของจีน:ความเกี่ยวข้องต่ออาเซียนและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้." *รัฐสารศึกษาศาสตร์* 57, no. 3 (2015).
- พงศ์อนันท์ รมยะนันท์. การขยายบทบาทของจีนผ่านยุทธศาสตร์ “the Belt and Road Initiativeinitiative” ผลกระทบต่ออาเซียนและไทย.

ศักดิ์สิทธิ์ แสงชินทร์, and ฐิติรัตน์ ศรพรหม. เอกสารวิเคราะห์เชิงยุทธศาสตร์ แนวทางการแก้ไข ปัญหาข้อพิพาทบริเวณพื้นที่ทับซ้อนระหว่าง ไทย-กัมพูชา. 2551.

สถาพร บุญประเสริฐ. การแข่งขันระหว่างจีนกับสหรัฐอเมริกาในระยะ 20 ปี (ปี 2564-2583): นัยต่อ ภูมิภาคและไทย. 2564.

"สหรัฐฯ ยืนยันสร้างฐานบนเกาะเทียมในทะเลจีนใต้." ไทยรัฐออนไลน์, 2022, accessed 10 June, 2023, <https://www.thairath.co.th/news/foreign/2347522>.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล พ.ศ.2558-2564.

"ฐานทัพเรือจีนในกัมพูชา การแข่งขันทางภูมิรัฐศาสตร์ยุคใหม่ ที่ทำให้สหรัฐฯ ต้องกังวล." Thairath Plus, Global affairs, 2565, accessed 19 ตุลาคม, 2565, <https://plus.thairath.co.th/topic/spark/101638>.

"เส้นทางสายไหมใหม่ เส้นทางการค้าแห่งอนาคต." สถาบันการขนส่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2022, accessed 20 ตุลาคม, 2565, <http://www.cuti.chula.ac.th/triresearch/saimai/2/saimai.html>.

"จีน สหรัฐ และโควิด (1) การแข่งขันที่ไม่มีวันจบ." มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 3 - 9 กรกฎาคม 2563, 2020, accessed 20 ตุลาคม, 2565, https://www.matichonweekly.com/column/article_323934.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	เรือเอก สุรพงษ์ ศรีวัลลภ
วัน เดือน ปี เกิด	7 มิถุนายน 2538
สถานที่เกิด	กรุงเทพฯ
วุฒิการศึกษา	ปริญญาตรีวิศวกรรมไฟฟ้า, โรงเรียนนายเรือ
ที่อยู่ปัจจุบัน	27 คูบัว 35 แขวงบางชัน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพฯ 10510
รางวัลที่ได้รับ	เกียรตินิยมอันดับ 2 ปริญญาตรีวิศวกรรมไฟฟ้า (สื่อสาร)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY